

STICHTING NATIONAAL MUSEUM VAN WERELDCULTUREN

VERANTWOORDING 2016

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	3
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	13
ACTIVITEIT EN BEREIK	16
JAARREKENING 2016	18
Balans per 31 december 2016 na resultaatbestemming	19
Categoriale exploitatierekening	20
Categoriale en functionele exploitatierekening 2016	21
Kasstroomoverzicht 2016	22
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	23
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	24
Toelichting op de balans per 31 december 2016	28
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	37
Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2016	38
Toelichting op de functionele exploitatierekening over 2016	49
OVERIGE GEGEVENS	51
CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	52

BESTUURSVERSLAG 2016

Het Nationaal Museum van Wereldculturen, gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet-westerse culturen.

De jaarrekening 2016 van de Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen volgt de door het Ministerie van OCW voorgeschreven methodiek, vastgelegd in het "Handboek verantwoording Cultuursubsidies instellingen 2013-2016", kortweg het "handboek".

Algemeen beleid 2016

2016 stond in het teken van de continuïteit en verdere ontwikkeling van het Nationaal Museum van Wereldculturen. Op basis van onder andere de bezoekersaantallen en de beoordelingen van stakeholders en publiek kunnen we inmiddels, zo'n twee jaar na de start, wel stellen dat de fusie succesvol is gebleken en dat het "drie-locatiemodel" goed werkt. Onze locaties zijn complementair aan elkaar en er is op velerlei gebied sprake van groei.

Het Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde trokken in 2016 gezamenlijk meer bezoekers dan ooit. Samen verwelkomden de musea dit jaar ruim 420.000 bezoekers, een stijging van 5,9% ten opzichte van het jaar ervoor. Sinds de fusie in 2014 stegen de bezoekersaantallen elk jaar. Het Tropenmuseum scoorde het hoogste bezoekersaantal in 24 jaar. Met name de tentoonstellingen *The Sixties* (Tropenmuseum) en *De Boeddha* (Museum Volkenkunde & Tropenmuseum) bleken publiekstrekkingen. De tentoonstelling *Carnaval Wereldwijd*, die tot 26 maart 2017 te zien is in het Afrika Museum, werd onlangs door het NRC Handelsblad weliswaar bekroond met vier sterren, maar desalniettemin bleven de bezoekersaantallen van het Afrika Museum achter ten opzichte van 2015. Hier is nog werk aan de winkel.

Belangrijk nieuws in 2016 was de positieve beoordeling door de Raad voor Cultuur van onze (eerste volledige) subsidieaanvraag bij het ministerie van OCW. Doordat zowel de Minister als de Tweede Kamer deze positieve beoordeling overnamen, is de periode van tijdelijke financiering voor het Tropenmuseum definitief ten einde gekomen. Op 20 september verleende de Minister voor de periode 2017-2020 een vierjaarlijkse instellingssubsidie van € 10.306.019,- per jaar, alsmede een beheersubsidie in het kader van de Erfgoedwet van € 6.401.086,- per jaar. De continuïteit van onze organisatie is daarmee veilig gesteld. Ook heeft het NMVW in 2016 haar relatie met een andere belangrijke stakeholder weten te bestendigen: de BankGiro Loterij. Tot 2014 ontvingen Tropenmuseum en Museum Volkenkunde beiden jaarlijks € 200.000,- subsidie van de BankGiro Loterij. Na de fusie werd tijdelijk (in 2015 en 2016) € 100.000,- extra toegekend, en deze werd nu op basis van tevredenheid over onze resultaten voor de periode van 2017 tot en met 2021 omgezet in een toekenning van € 500.000,-. Daarmee is en blijft de BankGiro Loterij een belangrijke en zeer gewaardeerde partner. Naast de verhoging van de structurele bijdrage werd door de BGL in 2016 bovendien nog een additioneel bedrag van € 565.000,- aan projectsubsidie toegekend voor het project *Magazijnen van de Wereld*, dat in 2017 wordt gerealiseerd.

In onze subsidieaanvraag hebben we het bereiken van een cultureel-divers publiek tot een belangrijke prioriteit gemaakt. Publieksonderzoek laat zien dat met name het Tropenmuseum veel bezoekers trekt met een cultureel diverse achtergrond, maar we vinden dat er meer nodig is. In 2016 is daar dan ook met veel inzet aan gewerkt. Activiteiten als het *Good Hair Festival* en *Art Rocks* in het Tropenmuseum, en het *Keti Koti Festival* in het Afrika Museum trokken ook afgelopen jaar weer veel nieuw publiek, mensen die we meestal weinig in musea zien. Een belangrijke voorwaarde voor het bereiken van cultureel-diverse doelgroepen is dat de museale presentatie als "inclusief" wordt ervaren. Met het oog daarop lieten we in het project *Decolonize the Museum* een groep cultureel-diverse jongeren kritisch kijken naar onze opstellingen en teksten. Dat leverde belangrijke inzichten op die we al meteen konden toepassen of zullen meenemen bij volgende tentoonstellingen.

In 2016 bouwden we verder aan onze musea, figuurlijk maar ook letterlijk, zoals met groot onderhoud in het buitenmuseum van het Afrika Museum en met de verbouwing van het Tropenmuseum. De in 2015 gerealiseerde nieuwe publieksfaciliteiten hebben het Tropenmuseum weer op de kaart gezet, en het afgelopen jaar werd gewerkt aan de planvorming van de tweede fase van de verbouwing, namelijk de museale herinrichting die in latere jaren in fases gerealiseerd zal worden. Collectiemobiliteit is een belangrijk uitgangspunt voor deze herinrichting. Door meer ruimte te creëren voor tijdelijke tentoonstellingen (de verhouding vaste en tijdelijke opstelling gaat van 80-20% naar ongeveer 50-50%) kunnen we over de loop der jaren meer van onze collectie tonen aan het publiek.

Het principe van collectiemobiliteit reikt verder dan de drie locaties van het NMVW. Ook buiten onze eigen muren willen we zichtbaar zijn en een breed publiek in contact brengen met onze collectie en de verhalen

die daarbij horen. Dit kwam het afgelopen jaar tot uiting in projecten zoals *Magazijnen van de Wereld*, maar ook in de brochure *Slimmer Lenen*, waar we samen met 7 andere Nederlandse musea aan hebben gewerkt op uitnodiging van de Nederlandse Museumvereniging.

Hierin worden acht uitgangspunten beschreven om het bruikleenverkeer binnen Nederland te vereenvoudigen en waar mogelijk, te standaardiseren.

Dat we verantwoordelijkheden nemen die passen bij onze positie als nationaal museum bleek daarnaast ook uit de rol die we speelden in de ontzaming van de Indonesische collectie van de gemeente Delft. We ontwikkelden het ontzamelkader, beoordeelden op basis hiervan de collectie, namen de als beschermwaardig beoordeelde objecten onder onze vleugels, en begeleidden Delft bij de contacten met Indonesië over de teruggave van enkele duizenden objecten, een unicum.

Ook op het gebied van educatie was 2016 een belangrijk jaar. We voerden een externe analyse van de onderwijsprogramma's voor het Voortgezet Onderwijs uit, en concludeerden dat we ons meer willen toeleggen op de ontwikkeling van interactieve werkvormen om het huidige programma te optimaliseren en te innoveren. Gelijktijdig werd het educatieve aanbod voor het nieuwe schooljaar 2016-2017 sterk vernieuwd. Met een aanbod van maar liefst 89 onderwijsprogramma's wil het NMVW zich op de kaart zetten als museumeducatiespecialist die kinderen wereldwijs maakt. Alle programma's hebben meer focus op wereldburgerschap gekregen. Kernwaarden voor al onze programma's zijn persoonlijk, activerend en verbindend.

2016 was het eerste volledige kalenderjaar in het bestaan van ons in 2015 opgerichte Research Center for Material Culture (RCMC). Met een groot aantal publieke en academische evenementen, waarbij meer dan 3000 mensen werden betrokken, werd de toonaangevende positie in het onderzoek van materiele cultuur en museale collecties van wereldculturen verder uitgebouwd. Met de activiteiten trokken we nieuwe publieksgroepen (jongeren, cultureel diverse groepen) en agendeerden we innovatieve ontwikkelingen op het snijvlak van erfgoed en wetenschap. Er was internationaal veel belangstelling voor samenwerking met het RCMC.

Na de fusie van onze drie musea tot het NMVW diende zich het afgelopen jaar een nieuwe kans aan tot verregaande samenwerking: met het Wereldmuseum in Rotterdam. Dat museum, dat de volkenkundige collectie van de stad Rotterdam beheert, was in de afgelopen jaren in woelig vaarwater geraakt. Samen met het interim-bestuur maakten we een plan voor een bestuurlijk-organisatorische samenwerking. Inmiddels is voor de komende cultuurplanperiode een jaarlijkse subsidie van 5 miljoen euro toegekend door de Gemeente Rotterdam aan het Wereldmuseum op voorwaarde dat deze bestuurlijk-organisatorische samenwerking met het NMVW tot stand komt. In de tweede helft van 2016 is deze samenwerking verder uitgewerkt, en we verwachten dat deze in 2017 wordt bekrachtigd. Wij zien de samenwerking met het Wereldmuseum als een kans om voor meer publiek relevant te zijn en meer mensen te bereiken met onze collecties. Bovendien komt door deze samenwerking een van de beste volkenkundige collecties ter wereld tot stand. Er is veel aandacht geschonken aan de gevolgen die deze samenwerking zal hebben voor de medewerkers van onze organisatie. Zorgen over veranderingen zo kort na de ingrijpende fusie zijn begrijpelijk, en worden dan ook zeer serieus genomen. Daarbij is ook gebruik gemaakt van de resultaten van een Medewerkerstevredenheidsonderzoek, dat medio 2016 is uitgevoerd.

Financieel gezien verliep 2016 naar verwachting. In 2015 stuurden we bewust op het verbeteren van het weerstandsvermogen van het NMVW, met het oog op de uitdagingen en ontwikkelingen die we de komende jaren voorzien. Dat bleek een realistische benadering want 2016 liet een negatief exploitatieresultaat zien. In de financiële paragraaf van dit Bestuursverslag is dat nader toegelicht.

Terugblik 2013-2016

Onze kernwoorden van deze cultuurnotaperiode zijn *samenwerking, innovatie, groei en kwaliteit*.

Al deze begrippen zijn om te beginnen van toepassing op het op eigen initiatief tot stand brengen van een fusie tussen drie musea, waaruit in 2014 het Nationaal Museum van Wereldculturen ontstond. Het model dat we hiervoor hebben ontwikkeld is in de museale sector (nog) uniek: een enkele, volledig geïntegreerde, organisatie exploiteert op drie plaatsen in het land een museumlocatie. Ook het principe dat tentoonstellingen steeds op twee locaties in het land te zien zijn is innovatief (of beter gezegd: in ere hersteld, want vroeger was het gebruikelijker in museaal Nederland). Een andere innovatie betreft het in 2015 opgerichte Research Center for Material Culture, dat laat zien dat samenwerking en innovatie hand in hand gaan: het Center heeft een reeks van nationale en internationale samenwerkingen en co-producties georganiseerd met andere wetenschappelijke en culturele instellingen, musea, individuele kunstenaars en onderzoekers alsmede met culturele gemeenschappen, en is –mede daardoor– tamelijk uniek in de museumwereld.

Al kort na de fusie verkenden we ook andere potentiële samenwerkingen in de volkenkundige sector. Dat heeft ertoe geleid dat er inmiddels sprake is van een structurele samenwerking met het MAS in Antwerpen, waaraan het NMVW conservator-diensten levert. En met het zustermuseum in Zweden is sprake van een uitwisseling van tentoonstellingen, zoals er ook in Antwerpen een NMVW-tentoonstelling te zien was. Deze twee internationale samenwerkingsrelaties worden verder uitgebouwd. Nog ambitieuzer is de samenwerking die werd onderzocht en uitgewerkt met het Wereldmuseum Rotterdam. Hiervoor werd een, wederom innovatieve, constructie bedacht die sluiting van het museum voorkwam, en vergaande samenwerking mogelijk maakt met behoud van zelfstandige rechtspersoonlijkheid en financiering. In 2017 krijgt deze samenwerking naar verwachting zijn beslag.

Dat het NMVW in opdracht van de Gemeente Delft het ontzameltraject voor diens omvangrijke Indonesische collectie (voormalig Museum Nusantara) ontwierp en uitvoerde, was eveneens een voorbeeld van samenwerking en innovatie. Een dergelijke, gezien de herkomst van de collectie ook politiek gevoelige, ontzaming op deze schaal kwam in ons land immers nog niet eerder voor. We werkten in dit proces samen met de Rijksdienst voor het Erfgoed en waren het eerste museum dat diens nieuw ontwikkelde ontzamelmethodiek op deze schaal in de praktijk toepaste. Hiermee zijn belangrijke leerervaringen opgedaan die de gehele sector ten goede komen.

Ook de term *groei* typeert de periode 2013-2016. Zo stegen de bezoekersaantallen van de drie musea samen elk jaar, en ook de bezoekersaantallen van Volkenkunde en Tropenmuseum waren aan het einde van de cultuurnotaperiode beduidend hoger dan aan het begin.

Bezoekersaantallen periode 2013-2016:

	NMVW	Tropenmuseum	Afrika Museum	Volkenkunde
2013	366.368	173.635	62.587	130.146
2014	378.243	154.964	61.032	162.247
2015	397.157	185.742	73.160	138.255
2016	420.693	211.885	62.433	146.375

Voor de periode 2013-2016 zijn geen prestatie-eisen voor het NMVW als geheel vastgesteld, maar als we bovenstaande gerealiseerde bezoekersaantallen vergelijken met de (optelsom) van de prestatieafspraken per locatie zien we dat we als NMVW ruim aan de eisen van OCW hebben voldaan. De prestatieafspraken voor wat betreft bezoekersaantallen voor het Tropenmuseum, Afrika Museum en Museum Volkenkunde waren respectievelijk gemiddeld 165.000, 78.500 en 122.500 bezoekers, wat opgeteld op een totaal van 366.000 bezoekers per jaar komt. Bovenstaande tabel wijst uit dat we hieraan, ondanks het achterblijven van de aantallen in het Afrika Museum, ruimschoots hebben voldaan.

Ook bereikten we meer kinderen met onze educatieprogramma's. Voor alle drie locaties geldt dat we ons bereik binnen het primair en voortgezet onderwijs in de afgelopen periode hebben vergroot. Waar we in 2013 in totaal nog een bereik hadden van 49.108 leerlingen (primair onderwijs + voortgezet onderwijs), was dit in 2016 59.372. Gemiddeld was ons bereik in de periode 2013-2016 binnen PO en VO 52.085.

Het bezoek op Internet en sociale media steeg, en we organiseerden meer evenementen naast de tentoonstellingen. Onze collectie groeide in omvang en ook in bereik, want het aantal bruiklenen nam toe. Dat deden ook de eigen inkomsten, zowel absoluut als relatief. Verbeteringen van onze museumlocaties, zoals de realisatie van vernieuwde publieksfaciliteiten in het Tropenmuseum en van nieuwe educatieruimtes in Museum Volkenkunde, hielpen deze groei mogelijk te maken. Ook de nieuwe huisstijl, innovatieve marketingstrategie en onze nieuwe benadering van tentoonstellingen speelden daarin een belangrijke rol. We positioneren onszelf nu als een Museum over Mensen (en niet als een museum over objecten), we brengen moderne en maatschappelijk actuele onderwerpen en thema's voor het voetlicht, en we doen dat op een manier waar bezoekers zichzelf in kunnen herkennen.

Onze na de fusie gekozen missie om te willen inspireren tot wereldburgerschap, leidde tot een reeks van maatschappelijk relevante activiteiten, waardoor onze maatschappelijke impact groeide.

Tenslotte is ook *kwaliteit* een begrip dat zeer van toepassing is op 2013-2016. Onderzoek liet zeer hoge waarderingen zien van onze bezoekers voor onze tentoonstellingen en educatieve programma's (8+), en ook Tropenmuseum Junior, dat in 2012 door een internationale jury nog was uitgeroepen tot het Beste Kindermuseum van de Wereld, kon zich verheugen in zeer positieve waarderingen van docenten en leerlingen. Meerdere tentoonstellingen werden genomineerd voor internationale design-prijzen of wonnen deze en we werden genomineerd voor de Code Culturele Diversiteit Award en de International Museums + Heritage Award. Kwaliteit zat ook in onze mensen, waarvan er meerdere Koninklijk of anderszins werden onderscheiden, of die we zagen vertrekken omdat ze door musea uit het buitenland werden aangetrokken om als nieuwe directeur ook daar museale vernieuwingen te realiseren.

Dat we innovatie, samenwerking en groei hebben weten te realiseren met minder middelen en mensen dan de drie musea aan het einde van de vorige cultuurnotaperiode samen nog tot hun beschikking hadden, mag ook een bewijs van kwaliteit genoemd worden.

Ondanks forse bezuinigingen op de overheidssubsidie hebben we een gezonde financiële huishouding weten te behouden. Ook de kwaliteit van onze interne organisatie kreeg veel aandacht. We zijn als 'lerende organisatie' constant bezig met verbeteringen van onze manier van werken, die met zo min mogelijk management(lagen) zo veel mogelijk slagkracht beoogt te faciliteren.

Al met al is het fundament dat in 2013-2016 aldus is gelegd, stevig. We staan er in alle opzichten goed voor, en zijn klaar voor de volgende fase in onze ontwikkeling. Ons Beleidsplan 2017-2020 geeft dan ook blijk van stevige ambities. Nadat de Raad voor Cultuur in 2016 deze ambities positief beoordeelde en achtereenvolgens de Minister van OCW en de Tweede Kamer onze subsidie op vrijwel het door ons gevraagde niveau vaststelden, werken we nu met volle inzet verder aan onze samenwerkings- en innovatieagenda die ook nu weer is gericht op groei en kwaliteit.

Financiële positie

Na twee jaren waarin veel aandacht gericht was op de realisatie en uitwerking van fusie van Museum Volkenkunde, het Tropenmuseum en het Afrika Museum was er in 2016 meer ruimte voor de verdere ontwikkeling van het Nationaal Museum van Wereldculturen. Met een verhoogde inzet van middelen en medewerkers werden als gevolg van de fusie uitgestelde activiteiten uitgevoerd en nieuwe activiteiten op de kaart gezet. De verhoogde inzet vertaalt zich in een hogere kosten en daarmee een –begroot– negatief exploitatieresultaat in 2016.

Het exploitatiesaldo voor bestemming is -€ 1.317.407,- en daarmee dus fors negatief.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een terugbetaling van de OCW-subsidie inzake huurcompensatie over de jaren 2014, 2015 en 2016. Rekening houdend met deze terugbetaling, alsmede de ontvangen huurcompensatie en incidentele baten reseteert een genormaliseerd resultaat van -€ 230.000.

Het eigen vermogen is als gevolg van dit negatieve resultaat gedaald, maar de afname van de algemene reserve is beperkt door een verrekening van de resultaatbestemming uit 2013. In dit eerste jaar van de BIS-periode 2013-2016 is het gehele negatieve resultaat van € 232.633,- ten laste van de algemene reserve gebracht, omdat er nog geen bestemmingsfonds 2013-2016 was gevormd. In de toelichting van de jaarrekening 2013 is aangegeven dat dit negatieve resultaat aan het einde van de cultuurperiode 2013-2016 alsnog in mindering zou worden gebracht op het OCW bestemmingsfonds 2013-2016, bij voldoende omvang. Dit voornemen is in deze jaarrekening uitgevoerd.

Ultimo 2016 bedraagt de vrij besteedbare algemene reserve zo'n € 2.600.000,-, tegen € 2.700.000,- in 2015. Dit blijft een punt van aandacht, deze omvang bevindt zich aan de onderkant van de bandbreedte waartussen het vrije vermogen zich zou moeten bevinden. Het museum heeft deze bandbreedte vastgesteld bij een interne analyse naar de streefhoogte van het vrije vermogen. Hierbij is rekening gehouden met organisatierisico's, sectorvergelijking en de financieringsfunctie van dit vermogen.

De solvabiliteit van het NMVW is 0.62 en de liquiditeit komt per ultimo 2016 uit op 2,15. Hoewel deze cijfers een solide financiële positie weergeven, vraagt de omvang van de vrij besteedbare algemene reserve zoals gezegd aandacht.

Een aanzienlijk deel van het vermogen, te weten zo'n € 5.900.000,-, is ondergebracht in bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen met geormerkte bestemming. De bestemmingsreserve buitenmuseum ad € 1.060.604,-, de vervangingsreserve bedrijfsinstallatie ad € 978.000,-, het bestemmingsfonds huisvesting OCW ad € 645.000,-, het bestemmingsfonds Liefkes ad € 972.000,- en het bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum ad € 2.082.000,- zijn hiervan de grootste. De OCW-reserve 2013-2018 bedraagt aan het einde van deze subsidieperiode € 18.210,-.

Met betrekking tot het Liefkes fonds kan nog gemeld worden dat het legaat waaruit dit fonds is gevormd deels in de vorm van een effectenportefeuille aan het museum werd overgedragen.

Een positief beleggingsresultaat komt ten goede aan het bestemmingsfonds Liefkes, net als een eventueel negatief resultaat ten laste van dit bestemmingsfonds zou komen.

Het fonds staat in dat opzicht buiten de exploitatie van het museum en het museum loopt dan ook geen risico's die de algemene reserve zou kunnen belasten. De bedoeling van het deels als beleggingsportefeuille overgekomen legaat was om de revenuen activiteiten uit te voeren, gericht op de Indonesië-collectie in brede zin.

Het museum hanteert een defensief beleggingsprofiel. In 2016 was er een positief resultaat van € 53.902.

Voorgenomen activiteiten en subsidiebeschikking

In het subsidiebesluit voor de culturele basisinfrastructuur 2013-2016 zijn met Museum Volkenkunde en het Afrika Museum afspraken gemaakt m.b.t. de te leveren prestaties en overige verplichtingen uit de Regeling op het specifiek cultuurbeleid. Voor het Tropenmuseum werden in 2015 afspraken gemaakt over de te behalen aantallen bezoekers en scholenbezoek in 2015 en 2016; met betrekking tot de overige in bijlage 1 vermelde activiteiten werden geen afspraken gemaakt.

Aan de prestatieafspraken is voldaan, op een tweetal na die beide betrekking hebben op het Afrika Museum:

- Het Afrika Museum ontving in 2016 62.433 bezoekers, en over de gehele periode 2013-2016 gemiddeld 64.803 per jaar, in tegenstelling tot het voor de fusie afgesproken aantal van gemiddeld 78.500.
- Nadat in 2014 en 2015 de doelstellingen wat betreft bereik van het onderwijs niet werden gehaald, bleef ook in 2016 met 9.260 het aantal schoolbezoeken in het Afrika Museum achter bij het afgesproken gemiddelde van 15.500. Het gemiddelde gerealiseerde bereik over de gehele periode 2013-2016 bedroeg 9.853. Het is dan ook duidelijk dat de school- en bezoekersaantallen voor de periode 2013-2016, ingediend door het toenmalige bestuur van het Afrika Museum en vastgelegd in de subsidiebeschikking, niet realistisch zijn geweest.

Met een aantal maatregelen hebben we geprobeerd om verbeteringen tot stand te brengen, echter hebben we moeten vaststellen dat er meer nodig is. De voor de periode van 2013-2016 voorgenomen nieuwe impulsen aan met name het buitenmuseum, zijn mede als gevolg van de fusie, niet ten uitvoer gebracht. Inmiddels zijn we begonnen met het ontwikkelen van toekomstbestendige scenario's om de aantrekkingskracht van het museum te vergroten. Bij dit proces worden onder meer externe deskundigen, stakeholders en lokaal bestuur nadrukkelijk betrokken. In de periode 2017-2020 zal het resultaat van deze positiebepaling zijn beslag moeten krijgen. Middels de bestemmingsreserve buitenmuseum is daar ook in financieel opzicht ruimte voor gemaakt.

Een overzicht van alle prestatie-eisen en overige verplichtingen voor het NMVW is te vinden in bijlage 1.

Continuïteit en positie

Nadat Minister Bussemaker van OCW in 2015 de continuïteit van het museum in principe had veiliggesteld door ook structureel ruimte vrij te maken in haar meerjarenbegroting voor het Tropenmuseum als onderdeel van het NMVW, was het zaak om een overtuigende subsidieaanvraag in te dienen voor de periode 2017-2020.

De subsidieaanvraag die het NMVW voor nieuwe BIS-periode voor de drie locaties indiende werd positief beoordeeld door zowel de Raad voor Cultuur als het ministerie, waardoor de continuïteit tot en met 2020 is gewaarborgd.

Risicomanagement

Risicomanagement is integraal onderdeel van het gevoerde beleid, verdeeld in de onderdelen: strategie, operationeel, financieel, financiële verslaggeving en wet- en regelgeving. De directie is goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en is van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatie-brede risico's worden beheerst in 2016 adequaat hebben gewerkt.

Operationele en financiële risico's (prijis-, liquiditeits-, koers- en renterisico's) zijn vastgelegd in de managementinformatie en worden periodiek geanalyseerd. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats. Het museum vertrekt maandelijks realisatie-rapportages ter analyse en stelt twee maal per jaar een herijkte jaarresultaatprognose op.

Organisatiestructuur

De interne organisatiestructuur en het personeelsbestand is afgestemd op de omvang van de activiteiten van het museum. Sinds de fusie is de organisatie in omvang toegenomen. Om de vele kansen aan te kunnen pakken is de capaciteit uitgebreid. De organisatie groeide van 114 fte in 2014 naar 121 fte in 2016.

Begroting 2017

Op 13 december 2016 is de begroting voor het jaar 2017 door de Raad van Toezicht geaccordeerd. Het resultaat na bestemming komt uit op een negatief resultaat van € 165.803. Hieronder wordt de begroting op hoofdlijnen weergegeven:

Totale opbrengsten	€	3.922.500	
Totale subsidie OCW	€	16.295.086	
Subsidies uit publieke middelen	€	489.725	
Bijdragen uit private middelen	€	<u>1.357.678</u>	
Totale Baten	€		22.064.990
Totale salarislasten	€	7.771.713	
Totale afschrijvingen	€	1.256.282	
Totale huur	€	5.241.456	
Totale aankopen	€	55.000	
Totale overige lasten	€	<u>7.984.346</u>	
Totale Lasten	€		<u>23.308.797</u>
Saldo gewone bedrijfsuitoefening	€		-1.243.807
Totale rente	€		0
Resultaatbestemming	€		<u>1.078.724</u>
Resultaat na bestemming	€		-165.083

Kwalitatieve en kwantitatieve activiteiten 2016

Bezoekersaantallen

Het Tropenmuseum, het Afrika Museum en Museum Volkenkunde trokken in 2016 gezamenlijk meer bezoekers dan ooit. Samen verwelkomen de musea afgelopen jaar ruim 420.000 bezoekers: een stijging van 5,9% ten opzichte van het jaar ervoor. Het Tropenmuseum wist 211.885 bezoekers te trekken, het hoogste aantal in 24 jaar. Het Afrika Museum ontving 62.433 bezoekers en Museum Volkenkunde 146.375. In Leiden ontving het museum daarnaast nog eens ruim 3.000 bezoekers bij activiteiten en evenementen die in nauwe samenwerking met lokale partners op het museumterrein werden georganiseerd.

In het Afrika Museum zagen we tijdens de tentoonstelling *Mythische Dieren* een verjonging van het publiek. Ten opzichte van het jaar ervoor bezochten meer bezoekers tussen 7 en 18 jaar het museum. In Museum Volkenkunde en het Tropenmuseum trok de tentoonstelling *De Boeddha* ongekend hoge bezoekersaantallen. Met op beide locaties zo'n 95.000 bezoekers was dit de meest succesvolle tijdelijke tentoonstelling met het hoogste gemiddelde bezoekersaantal per maand voor het NMVW. De tentoonstelling *Rythm & Roots*, die eerder in het Afrika Museum te zien was, trok in het Tropenmuseum een hoog percentage bezoekers met ouders geboren buiten Nederland. In het algemeen is gebleken dat vooral het Tropenmuseum bovengemiddeld veel bezoekers met een multiculturele achtergrond bereikt. Dat gold ook voor de Tropenmuseum Junior tentoonstelling *Ziezo Marokko*, die uiteraard ook voornamelijk jonge bezoekers heeft aangetrokken. Nog niet eerder in de geschiedenis van Tropenmuseum Junior kwamen er zoveel bezoekers naar het kindermuseum.

Publieksonderzoek en -waardering

In 2016 is er veel markt- en publieksonderzoek uitgevoerd. Ook via Facebook en Tripadvisor werd de publiekswaardering goed gevolgd. Uit het onderzoek van bureau Hendrik Beerda blijkt dat het Tropenmuseum qua merkkracht gelijk staat aan het Stedelijk Museum en in 2016 steeg van de 12^e naar de 11^e plaats in de top 150 sterkste museummerken van Nederland.

Voor alle drie museumlocaties geldt een hoge bezoekers-tevredenheid, een hoge intentie tot herhaalbezoek en een hoge waardering van de tijdelijke tentoonstellingen.

De tentoonstellingen van 2016 werden als volgt door het publiek beoordeeld:

Museum Volkenkunde:	De Boeddha: 8,1; Wereld vol Veren: 8,4
Tropenmuseum:	Rythm & Roots: 8,1; De Boeddha: 8,4
Afrika Museum :	Rythm & Roots: 8,0

Publieksonderzoek, uitgevoerd door bureau Totta, toonde aan dat de reisbereidheid voor tentoonstellingen met het thema *wereldculturen* beperkt is; er is een hogere bezoekenintentie als de tentoonstelling in de buurt te bezichtigen is. Deze constatering, samen met het feit dat doorgeplaatste tentoonstellingen dezelfde goede waarderingcijfers krijgen als niet doorgeplaatste tentoonstellingen, versterkt ons geloof in de kracht om met één tentoonstelling meer publiek te bereiken door deze op meerdere locaties te laten zien.

Programmering

Het NMVW heeft duidelijk gekozen voor een nieuwe positionering: wij zijn een Museum over Mensen (en niet als een museum over objecten) en brengen moderne en maatschappelijk actuele thema's op een inspirerende manier waar bezoekers zich in kunnen herkennen.

Museum Volkenkunde - Leiden

In februari 2016 werd de tentoonstelling *De Boeddha* (die later in het jaar te zien was in het Tropenmuseum) geopend, een rijke presentatie met een meterslang ceremonieel doek, bijzondere bruiklenen uit Berlijn, open altaren met boeddha beelden uit verschillende landen en indringende documentaires over o.a. boeddhisme in Nederland.

In september opende de maatschappelijk zeer relevante tentoonstelling *Precaire Levens* die toont hoe, vooral in Azië, steden in hoog tempo veranderen onder invloed van de trek naar de stad, economische groei en mondialisering. Dit brengt nieuwe vormen van uitsluiting en sociale onzekerheid met zich mee, met name op het gebied van gender en klasse. Kunstenaars uit Shanghai en Delhi reflecteerden op deze problematiek door middel van fotografie, film en schilderkunst.

Wereld vol veren ging in oktober van start en toonde de rijke collectie veren van het NMVW maar ook topstukken van internationaal befaamde couturiers. De kleurrijke collectie samen met achtergrondfilmpjes en een heuse 'piepshow' maakten *Wereld vol veren* een visueel sterke tentoonstelling die veel bezoekers trok.

Tenslotte gaf *Topstukken onder de loep* inzicht in het onderzoek dat naar topstukken in onze collectie wordt gedaan. In dit project werkten we met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Universiteit Leiden samen en zorgde de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek voor de financiering.

In 2016 hebben we ook de zogenaamde 'galerijtentoonstellingen' geïntroduceerd. Deze kleinere tentoonstellingen, telkens met een ander thema, hebben als doel om meer objecten uit onze depots aan het publiek te tonen, en zijn hiermee een verrijking van onze programmering. Er vonden er in 2016 twee plaats: een selectie *Japanse prenten* werd gepresenteerd met het thema Japanse helden in gevecht met angstaanjagende, mythische dieren, en met financiële steun van het Amindho fonds kon een open-depotpresentatie worden gemaakt van 290 *Indonesische bronzen*.

Tropenmuseum - Amsterdam

In Amsterdam begon het jaar met het 'staartje' van de succesvolle tentoonstelling *De Sixties*.

In mei werd de tentoonstelling *Rhythm & Roots* geopend, die eerder al in het Afrika Museum te zien was.

In september opende *De Boeddha* in Amsterdam, een doorplaatsing vanuit Museum Volkenkunde. Met een aantal toegevoegde objecten, en in de indrukwekkende Zuid-vleugel van het museum ademde de tentoonstelling een heel nieuwe sfeer uit. Nieuw was bovendien dat we een onderzoek lieten uitvoeren naar het boeddhisme in Nederland, waaruit bleek dat één op de drie Nederlanders een Boeddhabeeld in huis heeft. Via social media riepen we vervolgens mensen op om de persoonlijke verhalen achter hun Boeddhabeelden te delen. Van alle reacties werd de mini-tentoonstelling *Mijn Boeddha & ik* samengesteld, die door het publiek werd omschreven als leerzaam, authentiek en indrukwekkend.

Het afgelopen jaar initieerden we het project *Decolonize the Museum*, waarvoor verschillende gesprekken werden gevoerd met jongeren uit de omgeving van Amsterdam. Uit de gesprekken bleek dat de jongeren met cultureel-diverse achtergronden kritiek hadden op verschillende aspecten van onze museumpresentatie in het Tropenmuseum. Zo vonden zij dat een te rooskleurig beeld werd gegeven van de koloniale tijd en dat de geschiedenis teveel vanuit een Westers perspectief werd benaderen. Onderdeel van het project is een reeks losse tekstpanelen in de vaste tentoonstelling met de ongefilterde persoonlijke ervaringen, reacties en kritieken van de jongeren, om zo bezoekers te stimuleren om, net als wij dat gedaan hebben, na te denken over het perspectief waarmee wij naar de wereld van vandaag kijken en naar de geschiedenis die deze wereld heeft gevormd. Wij ontvingen veel positieve reacties op dit project.

Afrika Museum - Berg en Dal

In het Afrika Museum hebben afgelopen jaar de tentoonstellingen *Rhythm & Roots*, *Mythische Dieren* en *Carnaval Wereldwijd* plaatsgevonden. De tentoonstelling *Rhythm & Roots* met als universeel en grensoverschrijdend thema muziek liet zien hoe verschillende muziekstijlen hun 'roots' hebben in Afrika en hoe zij zich vanuit deze oorsprong hebben ontwikkeld. De tentoonstelling waar het publiek met een koptelefoon geselecteerde muziek kon beluisteren, werd zeer positief ontvangen. De tentoonstelling *Mythische Dieren* was eerder al te zien in Leiden, maar is zowel qua inhoud als vormgeving mooi aangepast aan de locatie. Ook bij deze tentoonstelling was een audiotour beschikbaar. In november werd *Carnaval Wereldwijd* geopend in het Afrika Museum. Naast de relatie met Nederland, onder andere de directe omgeving van Berg en Dal maar ook het zomercarnaval in Rotterdam, besteedde de tentoonstelling aandacht aan de gemeenschappelijke achtergronden en thema's van carnavalsfeesten in Europa, Afrika en Amerika. Deze tentoonstelling bracht daarmee het motto van het museum – "Op de verschillen na zijn we hetzelfde" – tot uitdrukking. In het Atrium tenslotte waren gedurende de zomer foto's te zien van fotografe Anja Ligtenberg. Zij fotografeerde tussen 2010 en 2015 bij de Masai in Kenia. Daar legde zij het alternatieve overgangsrитуeel vast van meisje naar vrouw.

De meisjes worden daar niet meer besneden en krijgen extra onderwijs.

NMVW buiten de muren

We stellen ons als doel om ook buiten de muren van onze musea zichtbaar en relevant te zijn, en mensen met onze collectie en bijbehorende verhalen te bereiken en te inspireren. Dit kwam tot uiting in verschillende projecten. Zo deed het NMVW in januari mee aan de tweede versie van het *DWDD Pop-up Museum*. Gastcurator Paulien Cornelisse liet zich inspireren door de Japanse collectie in ons depot.

Om alvast de smaak en belangstelling van het publiek te proeven in de aanloop naar een grote tentoonstelling over dit onderwerp in 2017, maakten we een kleine tentoonstelling met een selectie sieraden uit het depot van het Tropenmuseum tijdens de drie dagen durende Sieraad Art Fair (november 2016), een internationale beurs op het Westgasfabriek terrein in Amsterdam.

Educatie en randprogrammering

Het NMVW wil dé museumeducatiespecialist worden op het gebied van wereldburgerschap, met name voor het primair onderwijs. Daarnaast willen we een 'inclusief museum' zijn: een museum voor mensen van alle leeftijden en (culturele) achtergronden.

In 2016 is hard gewerkt aan het realiseren van deze ambities. Zo is er zeer veel aandacht uitgegaan naar de onderwijs- en publieksprogramma's. Er werd een eenduidig programma-aanbod gerealiseerd, gebaseerd op de volgende drie kernwaarden: *persoonlijk*, *activerend* en *verbindend*. Alle onderwijsprogramma's zijn na de fusie opnieuw onder de loep genomen en verder verfijnd met een grotere focus op wereldburgerschap en het ontwikkelen van sociale en culturele competenties. Ons aanbod heeft daardoor meer kwalitatieve eenheid gekregen en is goed overdraagbaar bij onze reizende tentoonstellingen. Daarnaast is een nieuw prijsbeleid voor het onderwijs geïntroduceerd en wordt doorlopend gewerkt aan kwaliteitsverbetering van de programma's met behulp van een eigen evaluatiesysteem. Ook zijn er naar aanleiding van de drie bovengenoemde kernwaarden nieuwe interactieve werkmethodeken en theatrale concepten ontwikkeld om ons educatieve aanbod verder te optimaliseren en te innoveren. Een voorbeeld daarvan is het *Lampedusa*-programma voor het Voortgezet Onderwijs dat in samenwerking met ZEP theaterproducties werd ontwikkeld. Hierbij worden leerlingen meegenomen in een waargebeurd verhaal over de onwaarschijnlijke vlucht van de Zuid-Soedanese Valentino Achack Deng en gaan aan boord van Lampedusa, de boot die in 2013 nog 282 vluchtelingen van Egypte naar Italië vervoerde. Het programma geeft leerlingen een uniek perspectief op de reis die veel vluchtelingen maken, en de persoonlijke en waargebeurde verhalen laten hen nadenken over de redenen waarom mensen vluchten en wat het betekent om te moeten vluchten. Het programma werd op school voorbereid middels een uitgebreid lespakket.

In totaal werden in 2016 maar liefst 89 onderwijsprogramma's gepresenteerd in de nieuwe onderwijsbrochures 'Wereldwijs'.

Het in oktober 2015 geopende *ZieZo Marokko* van Tropenmuseum Junior bleek een succes en trok in 2016 de meeste bezoekers sinds de oprichting van Tropenmuseum Junior in 1975. Van de ruim 48.000 bezoekers kwam 42% uit het onderwijs. Naast publieke waardering was er ook professionele erkenning voor dit programma. *ZieZo Marokko* ontving de tweede prijs in de categorie Beste Ontwerp van de *International Design and Communication Award*. Daarnaast werd het programma twee keer genomineerd, zowel voor de *Code Culturele Diversiteit* als de *International Museums + Heritage Award*. Het bijbehorende boek *Mijn opa de trekvogel* kreeg een eervolle vermelding bij de Jenny Smelik prijs. In 2016 opende ook *MixMax Brasil* in Villa Zapakara (Paramaribo, Suriname). Dit is de vierde Tropenmuseum Junior-tentoonstelling die in Suriname te zien was. Met deze vier tentoonstellingen is in totaal inmiddels een extra bereik van ca. 75.000 bezoekers is gerealiseerd.

Met activiteiten als het *Good Hair Festival* (genomineerd voor de *Code Culturele Diversiteit*) en het *Keti Koti Festival* in het Afrika Museum trokken we een cultureel divers publiek aan. Naast nieuwe publieksgroepen als de 'young urban citizen' kwamen ook buurtbewoners, asielzoekers en vluchtelingen onze musea binnen. Dit gebeurde dankzij programma's als de *Vrijheidsmaaltijd*, *Vrijheidstour Oost* en *Poetry Circle Nowhere* en de actie *MuseumMaatje*, waarbij vluchtelingen samen met vrijwilligers, taalcoaches of mentoren die hen begeleiden, gratis een bezoek kunnen brengen aan onze drie musea. Hiervoor werkten we acties samen met VluchtelingenWerk Nederland. Inmiddels hebben meer dan 500 vluchtelingen en hun begeleiders het museum bezocht.

Ook werkten we hard aan een betere toegankelijkheid van onze musea voor doven en slechthorenden. *Tropenmuseum in Gebaren* is een stap naar een nog inclusiever museum, en houdt in dat sinds oktober gestart zijn met het geven van rondleidingen in het Tropenmuseum (en Tropenmuseum Junior) voor dove bezoekers, door dove rondleiders. Dit nieuwe aanbod is tot stand gekomen in het kader van het project *Musea in Gebaren*, waarmee negen Amsterdamse musea hun programma's toegankelijk maken voor doven en slechthorenden.

Tot slot kozen we voor explicietere programmering voor families en kinderen. Elk museum biedt voortaan tijdens de vijf schoolvakanties uitgebreide familie-activiteiten, variërend van rappende rondleiders, creatieve workshops, speedlezingen, muzikale optredens, theatrale wereldverhalen, jeugdcolleges en meer.

Met name het Afrika Museum kent een uitgebreid familie-aanbod in de zomervakantie en met Hemelvaartsdag (*Hallo Afrika Festival*). Incidenteel organiseerden we inspiratieweekenden rondom een tentoonstelling, zoals de succesvolle *Boeddha-weekenden* in Museum Volkenkunde en in het Tropenmuseum. Andere grote evenementen waren de *Ladies Night*, *Wereldfair*, de *Museumnachten*, de *Nacht van Kunst en Kennis*, het *Djoser-weekend* en het *BGL-Gala*.

Collectiebeheer

De collectie van het NMVW bestond eind 2016 uit 619.043 records in ons registratiesysteem TMS. Hiervan voldoen 593.630 records (96%) aan de OC&W-norm (Identiteit, Deelcollectie, Eigendom, Verwerving, Standplaats en Afbeelding). 477.193 records (77%) zijn ontsloten via de website van het museum.

Eind 2016 waren er op de drie locaties 7.994 objecten tentoongesteld, waarvan 7.544 uit onze eigen collectie of langdurig bruikleen zijn. Hiervan stonden 6.883 objecten (92%) in een vaste presentatie en werden 661 objecten getoond in een tijdelijke tentoonstelling. Vanwege de aanpassing en herinrichting van de tentoonstellingsruimten in het Tropenmuseum waren dit er minder dan in 2015.

In 2016 verleende het NMVW 61 bruiklenen van in totaal 1.294 objecten ten behoeve van tentoonstellingen elders: 40 bruiklenen (1.105 objecten) in Nederland, waaronder een bruikleen ten behoeve van de langdurige presentatie van een deel van de Sieboldcollectie in het Sieboldhuis in Leiden, en 21 bruiklenen (189 objecten) in het buitenland. Dat zijn er fors meer dan in 2015.

In 2016 heeft het museum 2 legaten (4 objecten) en 38 schenkingen (4.443 objecten) verworven. Een deel van de geschonken objecten was afkomstig uit de collectie van het opgeheven Nusantara te Delft. Deze objecten worden op deze wijze behouden voor de volkenkundige collectie in Nederland. In het Jaarverslag 2015 werd al gerapporteerd over onze rol bij deze ontzaming. We ontwikkelden het ontzamelkader, beoordeelden op basis hiervan de collectie, namen de als beschermwaardig beoordeelde objecten onder onze vleugels, en begeleidden Delft bij de contacten met Indonesië over de teruggave van enkele duizenden objecten, een unicum.

Ten behoeve van uitgaande bruiklenen en tentoonstellingen op de drie locaties werden 99 werken op papier geconserveerd. Daarnaast zijn ten behoeve van tentoonstellingen en bruiklenen 205 objecten schoon gemaakt, gerestaureerd en/of gestabiliseerd. Zeventien stenen sculpturen uit Zimbabwe, die staan opgesteld in het buitenmuseum van het Afrika Museum, werden geconserveerd, waarmee nu de gehele beeldengroep van 30 objecten is behandeld.

Veiligheid

Bij alle drie de museumlocaties is een BHV-organisatie operationeel, bestaande uit gediplomeerde beveiligingsmedewerkers en medewerkers met een BHV-diploma. In het Tropenmuseum wordt nauw samengewerkt met de beveiligingsorganisatie van de verhuurder, het KIT. De medewerkers volgen jaarlijks een herhalingscursus voor de verlenging van diploma's en certificaten. Er vinden ontruimingsoefeningen plaats met en zonder bezoekers. Het Afrika Museum fungeert jaarlijks als oefenlocatie voor de brandweer en het BHV-team van het museum neemt deel aan deze uitgebreide oefening.

In het Tropenmuseum is in 2016 een begin gemaakt met zogenaamde Masterplan 2.0. Na Masterplan 1.0, waarbij de publieksfaciliteiten werden vernieuwd, voorziet versie 2.0 in de herinrichting van de tentoonstellingsruimtes voor zowel de vaste als de tijdelijke tentoonstellingen. Van dit vernieuwingstraject, dat zich over meerdere jaren uitspreidt, zullen ook nadrukkelijk de wensen en eisen met betrekking tot de beveiligingsinstallaties deel uitmaken.

In Museum Volkenkunde is in 2016 de brandmeldinstallatie vernieuwd, en in het Tropenmuseum werd in samenwerking met de gebouweigenaar de elektronische toegangscontrole aangepast. Ook werd een begin gemaakt met het formuleren van een integraal informatiebeveiligings-beleid, dat in 2017 geëffectueerd zal worden.

Ondernemerschap en eigen inkomsten

Het eigen inkomsten-percentages van het NMVW bedraagt in 2016 37,1%. Hoewel de eigen inkomsten in 2016 licht stegen ten opzichte van 2015 (29,1%), wordt de stijging vrijwel geheel veroorzaakt door de daling van de subsidie-inkomsten in verband met een vermindering van de huisvestingssubsidie.

Naast de entree-opbrengsten dragen de opbrengsten uit de museumshops, de horeca en de verhuring van zalen en overige accommodaties onverminderd bij aan de inkomsten van onze musea. Deze publieksinkomsten bedroegen in 2016 € 3.830.654, een stijging van 10,4% ten opzichte van 2015. De bijdrage uit private middelen bedroeg afgelopen jaar € 1.172.000 tegen € 1.437.000 in 2015. De daling ten opzichte van 2015 is voor het grootste deel te wijten aan in 2015 verantwoorde opbrengsten voor het project *Metamorfoze* (€ 70.000,-), en een correctie hierop bij de eindafrekening in 2016 (€ 49.000,-, resulterend in een verschil van € 119.000,-) en door een kleine daling in de fondsbijdragen.

Wetenschappelijke functie en internationale activiteiten

Het Research Center for Material Culture (RCMC) van het NMVW stelde in het eerste volledige jaar van haar bestaan een indrukwekkend programma van workshops, expert meetings en symposia samen. Aan de 27 evenementen namen ruim 3.000 gasten uit binnen- en buitenland deel. In 2016 verschenen 14 wetenschappelijke publicaties.

Het 2,5 jaar durende EU-project RICHES werd in de zomer van 2016 afgerond. Dit project was erop gericht om kritisch na te denken over onze relatie als volkenkundige museum met de uiteenlopende en veranderende samenleving, en daarmee onze veranderende stakeholders.

Het project *Decolonize The Museum* dat al eerder in dit bestuursverslag werd beschreven werd in het kader van RICHES door het RCMC geïnitieerd. Ook voerde *artist in residence* Lina Issa in januari 2016 in het kader van RICHES samen met het management team van NMVW een project uit over culturele sensitiviteit. De vraag "Wie is voor jou *de ander* en waarom" stond hierbij centraal.

In 2016 startte bovendien het CoHere project. CoHere is een *Horizon 2020*-samenwerkingsproject met verschillende onderzoekpartners in Europa en richt zich op de vraag of en hoe inwoners van een veranderend Europa zich "Europees" voelen. Het RCMC verkent binnen dit project met name de invloed van het Europese koloniale verleden en de koloniale collecties met betrekking tot het gevoel van verbondenheid aan Europa.

Het RCMC ging in 2016 partnerships aan met nationale en internationale organisaties zoals het Instituut voor Beeld en Geluid, Netwerk Slavernij Verleden, Imagine IC, The National Museum of African American History and Culture, Center for Slavery and Justice (Brown University) en het International Slavery Museum (Liverpool).

De onderzoekers van het NMVW bezochten én organiseerden in 2016 internationale bijeenkomsten, symposia en conferenties en een aantal had zitting in internationale comités of in expert-netwerken. In 2016 promoveerden de conservatoren Midden- en Zuid-Amerika en Insulair Zuidoost Azië. Wayne Modest, hoofd van het RCMC, werd benoemd tot bijzonder hoogleraar Material Culture and Critical Heritage Studies bij de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU).

Samenstelling directie

De directie werd gevoerd door drs. K.J. (Stijn) Schoonderwoerd, statutair directeur/bestuurder, algemeen directeur. Hij is benoemd per 01-06-2012 voor onbepaalde tijd.

Stijn Schoonderwoerd
algemeen directeur

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

In 2016 was de Raad van Toezicht van het Nationaal Museum van Wereldculturen als volgt samengesteld:

- De heer mr. R. F. van den Bergh, voorzitter
- De heer L.J. de Waal
- De heer prof.mr.dr. C.J.J.M Stolker
- Mevrouw drs. C. van Rappard-Boon
- De heer mr. J. Lamens
- Mevrouw P.W. Kruseman
- Mevrouw mr. Sj.A. Rullmann

Leden van de Raad van Toezicht worden door de Raad zelf benoemd voor een periode van vier jaar; de termijn kan één keer met vier jaar worden verlengd. Alle leden zijn aangetreden per 1 april 2014, de oprichtingsdatum van NMVW. In het kader van de verregaande samenwerking met het Wereldmuseum wordt in 2017 een nieuwe Raad van Toezicht gevormd. Bij deze gelegenheid wordt een nieuw rooster van aftreden vastgesteld.

De Raad van Toezicht vergaderde regulier op 24 maart, 20 mei, 5 juli, 15 september, 2 november en 13 december. Op de agenda stonden naast financiële zaken ook de bezoekersaantallen en het publieksbereik van de drie musea en van het Afrika Museum in het bijzonder, het educatiebeleid, de verbouwing van het Tropenmuseum, het medewerkerstevredenheidsonderzoek en de opvolging daarvan, de continuïteit van de organisatie en de invulling van vacatures, de bezwaarprocedure (OCW) aangaande huisvestingskosten, en de voorgenomen bestuurlijk-organisatorische samenwerking met het Wereldmuseum in Rotterdam. Op 29 augustus vond een extra vergadering plaats over de situatie rond het Wereldmuseum.

De verschillende commissies van de Raad (Auditcommissie, Remuneratie, Museale Zaken) kwamen verschillende malen bijeen met de directie en MT-leden.

De Raad voerde gesprekken met de Ondernemingsraad op 2 juni en 1 december over onder meer de werkdruk, de interne communicatie en het medewerkerstevredenheidsonderzoek.

De Raad van Toezicht kijkt met tevredenheid terug op 2016. Na de fusie tussen de drie Rijksmusea in 2014 is grote voortgang geboekt op tal van gebieden. Het model met drie locaties heeft zichzelf inmiddels bewezen en heeft voor een mooie groei van bezoekersaantallen gezorgd en voor vooruitgang op tal van gebieden. We staan er nu beduidend beter voor dan enkele jaren geleden. Nu staat het NMVW voor een nieuwe uitdaging, namelijk de intensieve samenwerking met het Wereldmuseum in Rotterdam, die in 2017 geëffectueerd zal worden. De Raad van Toezicht ziet deze bestuurlijk-organisatorische samenwerking in de vorm van een personele unie op het gebied van toezicht, bestuur en management als een kans om het profiel van het NMVW verder te versterken en haar missie te verwezenlijken. De Raad is tevreden met de manier waarop de voorbereidingen voor deze samenwerking in 2016 hebben plaatsgevonden.

Het Research Center heeft in het afgelopen jaar een verdere ontwikkeling doorgemaakt en heeft haar positie in het museale- en wetenschappelijke veld verder verstevigd door een solide activiteitenprogramma. Het resultaat van de eerste fase van de verbouwing van het Tropenmuseum, waarbij nieuwe publieksfaciliteiten zijn gerealiseerd, mag een succes genoemd worden. In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen voor de tweede fase van de verbouwing, te weten de museale herinrichting. De Raad van Toezicht heeft er veel vertrouwen in dat ook deze tweede fase succesvol gerealiseerd zal worden. Ook het financiële resultaat was bevredigend, zij het dat de omvang van de algemene reserve nog altijd aanleiding geeft tot voorzichtigheid. Hierop is in eerdere Jaarverslagen al gewezen.

Er is een stabiele situatie, die een goede basis legt voor de toekomst. Het is goed om vast te stellen dat er bij de medewerkers zoveel enthousiasme en energie vrij blijven komen om het museum tot een succes te maken. De Raad van Toezicht is de medewerkers zeer erkentelijk voor hun grote inzet. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de "lean and mean" ingerichte organisatie vaak danig onder druk staat. In het afgelopen jaar is de formatie uitgebreid en dit heeft een positief effect gehad op de werkdruk. Nu echter de samenwerking met het Wereldmuseum aan de orde is blijft de werkdruk en medewerkerstevredenheid een belangrijk punt van aandacht. De Raad van Toezicht kan vaststellen dat het bestuur van het NMVW de signalen van medewerkers serieus neemt en adequate maatregelen heeft genomen.

De Raad van Toezicht en Directie onderschrijven de aanbevelingen van de Code Cultural Governance c.q. de principes van de Governance Code Cultuur. Deze Code wordt integraal toegepast.

De Raad voerde in 2016 een zelfevaluatie uit, waarvan de resultaten in de vergadering van 24 maart werden besproken.

Op de hierna volgende pagina is een overzicht van nevenactiviteiten van bestuur en leden van de Raad van Toezicht opgenomen. Op de website van het museum zijn de statuten beschikbaar.

De bezoldiging van de directie van het Nationaal Museum van Wereldculturen valt ruim binnen de WNT-norm. In de jaarrekening is de bezoldiging van de directie van het museum vermeld.
De leden en de voorzitter van de Raad van Toezicht voeren hun functie onbezoldigd uit.

mr. R. F. van den Bergh, voorzitter

Overzicht nevenactiviteiten van Directie en leden Raad van Toezicht van stichting NMVW

Drs. R. (Rob) van den Berg	Commissaris bij Ahold, Novamedia, PON Holdings en Iddink
Mw. P.W. (Pauline) Kruseman	Vicevoorzitter RvC KIT Vm. directeur Amsterdam Historisch Museum Lid RvC Anne Frank Stichting Vicevoorzitter Nationaal Fonds 4 en 5 mei Commissaris Vereniging Hendrick de Keyser
Mr. H. (Hans) Lamens	Raadsheer-plaatsvervanger Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden Lid Redactieraad van het Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht (SDU) Lid redactieraad van Highlights & Insights on European Taxation (Kluwer)
Mw. Dr. C. (Charlotte) van Rappard-Boon	Bestuurslid Het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap Commissaris Vereniging Historisch Scheepvaart Museum Voorzitter van de aankoopcommissie van het Mondriaan Fonds
Prof. Mr. C. (Carel) Stolker	Rector magnificus en voorzitter van het College van Bestuur Universiteit Leiden Lid Curatorium Stichting Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten Voorzitter Stichting Libertatis Ergo Lid Raad van Toezicht Veerstichting Onafhankelijk bestuurder FWO Vlaanderen Lid Raad van Advies Collegium Musicum Raadsheer-plaatsvervanger Gerechtshof 's-Hertogenbosch Hoofdredacteur onrechtmatige daad (losbladig) Kluwer Rechter-plaatsvervanger Rechtbank Noord-Holland Lid van de board of trustees van The Europaeum
Mw. Mr. Sj.A. (Sjoukje) Rullmann	Rechter-plaatsvervanger Rechtbank Amsterdam Lid Onderzoeksraad Integriteit Overheid tot 1 oktober 2016 Voorzitter klachtencommissie NICAM (Netherlands Institute for the Classification of Audio-visual media/Kijkwijzer) Voorzitter Reclame Code Commissie Lid bestuur Amsterdams Juridisch Genootschap, notariële vereniging Voorzitter Huisartsen Klachtencommissie Amsterdam Lid Ledenraad KIT
L. (Lodewijk) de Waal	Voorzitter Nationaal Contactpunt (NCP) voor de OESO-Richtlijnen Lid Raad van Commissarissen Werkse! Voorzitter Raad van Toezicht Pantar Voorzitter Raad van Advies Nationaal Fonds Kunstbezit Commissaris coöperatie DE Ramplaankwartier Lid bestuur Veteraneninstituut Voorzitter Stichting Administratiekantoor IMK Voorzitter bestuur Stichting VHV (Vrienden van de vakbondshistorie) Voorzitter WMO Platform Berkelland Lid Adviescommissie geschilbeslechting prestatieafspraken Woningwet
Drs. S. (Stijn) Schoonderwoerd Algemeen Directeur/Bestuurder	Lid RvT SieboldHuis Lid RvT Fonds Podium Kunsten Voorzitter Dansersfonds '79 Lid Benoemingsadviescommissie voor de Raad voor Cultuur Lid Benoemingsadviescommissie voor de Restitutiecommissie

Prestatiegegevens : Activiteit en bereik

Nationaal Museum van Wereldculturen	2016	Prestatie-eisen 2013-2016	2015
Totaal aantal bezoeken per jaar	420.693	366.000	397.157
- waarvan betalend	385.954	n.v.t.	369.550
- waarvan aantal bezoekers vanuit primair onderwijs	29.811	PO+VO: 53.000	24.652
- waarvan aantal bezoekers vanuit voortgezet onderwijs	29.561	PO+VO: 53.000	24.698
Aantal unieke websitebezoekers	1.254.776	n.v.t.	879.859
Registratiegraad >95%	Ja	n.v.t.	Ja
Collectieplan up-to-date	Ja	n.v.t.	Ja
Veiligheidsplan up-to-date	Ja*	n.v.t.	Ja*

*zie overzicht Tropenmuseum

Voor het NMVW als geheel zijn voor 2013-2016 geen prestatie-eisen vastgesteld. De in bovenstaand overzicht vermelde gegevens zijn een optelsom van de gegevens van de 3 verschillende locaties.

Hieronder worden de gegevens per locatie vermeld.

Volkenkunde Leiden	2016	Prestatie-eisen 2013-2016	2015
Totaal aantal bezoeken per jaar	146.375	122.500	138.255
- waarvan betalend	136.575	n.v.t.	128.481
- waarvan aantal bezoekers vanuit primair onderwijs	11.896	PO+VO: 12.750	10.958
- waarvan aantal bezoekers vanuit voortgezet onderwijs	4.468	PO+VO: 12.750	3.902
Aantal unieke websitebezoekers	430.174	Verhogen t.o.v. 2009-2012	249.468
Registratiegraad >95%	Ja	Beschikbaar	Ja
Collectieplan up-to-date	Ja	beschikbaar	Ja
Veiligheidsplan up-to-date	Ja	beschikbaar	Ja

Afrika Museum Berg en Dal	2016	Prestatie-eisen 2013-2016	2015
Totaal aantal bezoeken per jaar	62.433	78.500	73.160
- waarvan betalend	56.933	n.v.t.	68.035
- waarvan aantal bezoekers vanuit primair onderwijs	3.117	PO+VO: 15.500	5.339
- waarvan aantal bezoekers vanuit voortgezet onderwijs	6.143	PO+VO: 15.500	5.243
Aantal unieke websitebezoekers	206.401	verhogen t.o.v. 2009-2012	131.913
Registratiegraad >95%	Ja	Ja	Ja
Collectieplan up-to-date	Ja	Ja	Ja
Veiligheidsplan up-to-date	Ja	Ja	Ja

Tropenmuseum Amsterdam	2016	Prestatie-eisen 2013-2016*	2015
Totaal aantal bezoeken per jaar	211.885	165.000	185.742
- waarvan betalend	192.446	n.v.t.	173.034
- waarvan aantal bezoekers vanuit primair onderwijs	14.798	PO+VO: 24.750	8.411
- waarvan aantal bezoekers vanuit voortgezet onderwijs	18.950	PO+VO: 24.750	15.497
Aantal unieke websitebezoekers	618.201	n.v.t.	498.478
Registratiegraad >95%	Ja	n.v.t.	Ja
Collectieplan up-to-date	Ja	n.v.t.	Ja
Veiligheidsplan up-to-date	Nee	n.v.t.	Nee

Voor het Tropenmuseum zijn in 2015 met OCW voor de volgende prestatieafspraken gemaakt voor de periode 2013-2016:

- Gemiddeld aantal bezoeken totaal 165.000
- Gemiddeld aantal scholenbezoek 24.752

In de prestatieafspraken is voor 2015 rekening gehouden met een lager aantal bezoekers vanuit het onderwijs i.v.m. de sluiting van TropenmuseumJunior gedurende een periode van 7 maanden.

JAARREKENING 2016

**Balans per 31 december 2016 na
resultaatbestemming**

	31-12-2016	31-12-2015
	€	€
ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
Materiële vaste activa I	5.098.448	5.252.626
Financiële vaste activa		
Totale Vaste Activa	5.098.448	5.252.626
Vorraden II	271.568	284.947
Vorderingen III	2.318.175	2.847.074
Effecten IV	751.902	699.299
Liquide middelen V	5.423.771	5.836.690
Totale Vlottende Activa	8.765.416	9.668.010
TOTALE ACTIVA	13.863.864	14.920.636
PASSIVA		
Algemene reserve VI	2.581.245	2.707.823
Bestemingsreserves VII	1.060.604	85.604
Bestemmingsfondsen VIII	4.908.299	7.074.128
Totaal Eigen vermogen	8.550.148	9.867.555
Aankoopfonds Collectie IX	172.948	172.948
Aankoopfonds	172.948	172.948
Voorziening jubileum uitkering X	59.854	59.313
Totale Voorzieningen	59.854	59.313
Investeringssubsidie XI	744.272	1.064.027
Langlopende schuld XII	263.974	54.240
Totale Langlopende schulden	1.008.246	1.118.267
Crediteuren XIII	908.167	1.539.845
Belasting en premies sociale verzekering XIV	313.188	399.219
Overige schulden en overlopende passiva XV	2.851.313	1.763.489
Totale Kortlopende schulden	4.072.668	3.702.553
TOTALE PASSIVA	13.863.864	14.920.636
solvabiliteit	0,62	0,66
Liquiditeit	2,15	2,61

Categoriale exploitatierekening	2016	Begroting	2015
	€	€	€
BATEN			
Directe opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten</i>	3.830.654	3.227.900	3.471.276
<i>Overige inkomsten</i>	82.267	55.100	89.768
Indirecte opbrengsten	219.190	155.000	209.236
Totale Opbrengsten	4.132.111	3.438.000	3.770.280
Structurele subsidie OCW			
<i>Waarvan huren</i>	861.180	7.036.654	4.536.654
<i>Waarvan exploitatiebijdrage</i>	7.741.277	10.642.951	7.628.887
Structurele subsidie provincie			
Structurele subsidie gemeente	199.790	199.790	199.790
Overige subsidies/bijdragen			
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	6.059.907	757.171	6.283.152
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	1.171.966	1.084.880	1.437.065
Waarvan particulieren	208.427	88.380	166.910
Waarvan bedrijven	30.173	126.500	214.999
Waarvan private fondsen	235.000	175.000	331.250
Waarvan goede doelenloterijen	698.366	695.000	723.906
Totale Subsidies / Bijdragen	16.034.120	19.721.446	20.085.548
TOTALE BATEN	20.166.231	23.159.446	23.855.828
LASTEN			
Salarislasten	7.411.369	7.557.335	7.374.113
Afschrijvingen	1.306.550	1.251.384	1.093.135
Huur	4.984.171	5.019.764	5.488.187
Aankopen	543.175	40.000	240.298
Overige lasten	7.248.773	7.277.030	6.697.960
TOTALE LASTEN	21.494.038	21.145.513	20.893.693
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-1.327.807	2.013.933	2.962.135
Saldo rentebaten/-lasten	9.680	22.000	53.173
Saldo bijzondere baten/lasten	720	0	-1.380
Mutatie aankoopfonds	0	0	-98.142
EXPLOITATIERESULTAAT	-1.317.407	2.035.933	2.915.786
RESULTAATBESTEMMING:			
Algemene reserve (26%)	-126.578	-143.187	300.503
Bestemmingsfonds OCW (74%)	-1.078.327	-429.561	367.191
Bestemmingsfondsen	-1.421.446	2.246.181	2.262.488
Bestemmingsreserves	1.308.944	362.500	-14.396
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	-1.317.407	2.035.933	2.915.786

CATEGORIALE & FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING 2016

(bedragen x 1.000 Euro)

Functioneel	Categorieaal	Totaal	Publieksfunctie		Collectiefunctie			Weten-schapsfunctie	Algemeen beheer
			Vaste presentatie	Tijdelijke Presentatie	Onderzoek & Registratie	Conserveren & Restaureren	Vererving & Afsctoten	Onderzoek & Documentatie	Algemeen beheer
BATEN									
Directe opbrengsten		3913	2218	554	56	1	0	3	1081
<i>Publieksinkomsten totaal</i>		3831	2211	553					1067
Publieksinkomsten buitenland									
Publieksinkomsten binnenland		3831	2211	553					1067
<i>Waarvan kaartverkoop</i>		2554	2043	511	0	0	0	0	0
<i>Waarvan overig</i>		1277	167	42	0	0	0	0	1067
<i>Sponsorinkomsten</i>		0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Overige inkomsten</i>		82	7	2	56	1	0	3	14
Indirecte opbrengsten		219	63	16	2	0	0	15	123
Totale Opbrengsten		4132	2281	570	58	1		18	1204
Structurele subsidie OCW		8602	2578	626	1031	741	146	632	2848
<i>Waarvan huren</i>		861	282	71	182	100	0	17	210
<i>Waarvan exploitatiebijdrage</i>		7741	2296	555	849	642	146	615	2637
<i>Waarvan Kaderregeling exploitatiesubsidies onderzoek en wetenschap</i>									
Structurele subsidie provincie									
Structurele subsidie gemeente		200	200						
Structurele subsidie ander orgaan									
Overige subsidies/bijdragen		7232	1759	434	554	419	255	554	3257
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>		6060	1759	427	554	419	137	455	2308
<i>Bijdragen uit private middelen</i>		1172	0	7	0	0	118	98	949
<i>Waarvan particulieren</i>		208	0	0	0	0	118	80	10
<i>Waarvan bedrijven</i>		30	0	7	0	0	0	18	5
<i>Waarvan private fondsen</i>		235	0	0	0	0	0	0	235
<i>Waarvan goede doelenloterijen</i>		698	0	0	0	0	0	0	698
Totale Subsidies / Bijdragen		16034	4537	1060	1585	1160	401	1185	6105
TOTALE BATEN		20166	6818	1630	1644	1161	401	1203	7309
LASTEN									
Salarislasten		7411	943	236	269	1008		1126	3829
<i>waarvan vast contract</i>		5929	755	189	215	807	0	901	3063
<i>waarvan tijdelijk contract</i>		1482	189	47	54	202	0	225	766
<i>waarvan inhuur</i>									
Afschrijvingen		1307	460	115	0	90	0	0	642
Huur		4984	1675	419	748	598	0	100	1445
Aankopen		543					543		
Overige lasten		7249	2615	654	165	35	0	559	3221
TOTALE LASTEN		21494	5693	1423	1181	1731	543	1785	9138
SALDO UIT GEWONE		-1328	1125	207	463	-570	-142	-582	-1829
BEDRIJFSVOERING									
Saldo rentebaten/lasten		10							10
Mutatie aankoopfonds		1					1		
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING		-1318	1125	207	463	-570	-141	-582	-1819
Toerekening algemeen beheer			-838	-210	-174	-255	-80	-263	1819
EXPLOITATIERESULTAAT		-1318	287	-3	289	-824	-221	-845	0

Kasstroomoverzicht

	2016	2015
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	-1.327.807	2.962.135
Aanpassing voor:		
- afschrijvingen	1.306.550	1.093.762
- mutatie investeringsbijdrage	-319.755	490.033
- mutatie in effecten	-52.603	-42.879
- mutatie in voorraden	13.379	28.853
- mutatie in vorderingen	528.899	-1.000.356
- mutatie in kortlopende schulden	233.642	-6.398.428
- mutatie in langlopende schulden	209.734	-49.380
- mutatie voorzieningen	541	-2.024
	<u>1.920.387</u>	<u>-5.880.419</u>
Bruto kasstroom uit bedrijfsoperaties	592.580	-2.918.284
Ontvangen interest	10.338	50.853
	<u>10.338</u>	<u>50.853</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	10.338	50.853
Investeringen in:		
- Materiele vaste activa	1 -1.015.837	-2.613.843
	<u>-1.015.837</u>	<u>-2.613.843</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.015.837	-2.613.843
Aflossing langlopende schulden	2 0	0
Opname langlopende schulden	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen	<u>-412.919</u>	<u>-5.481.274</u>
Liquide middelen eind boekjaar	5.423.771	5.836.690
Liquide middelen begin boekjaar	5.836.690	11.317.964
Mutatie	<u>-412.919</u>	<u>-5.841.274</u>
Ad 1. Investeringen volgens materiële vaste activa overzicht	1.152.312	
Nog te betalen investeringen	136.475	
Op te nemen onder investeringskasstroom	<u>1.015.837</u>	

Ad 2. De mutaties in de langlopende schulden leiden niet tot enige kasstroom daar hier sprake is van schenkingen en ontvangen investeringsbijdragen die jaarlijks vrijvallen.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

Doelstelling en voornaamste activiteiten

De onderneming, gevestigd te Leiden op de Steenstraat 1, is een stichting met als doel huidige en toekomstige generaties inzicht te geven in de geschiedenis en ontwikkeling van niet- westerse culturen. Een belangrijk element daarin is de aandacht voor de wisselwerking tussen die culturen en de contacten met onze cultuur. Hiermee beoogd het museum bij een breed publiek een blijvend begrip en respect voor andere culturen te bevorderen.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2016, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2016.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016. De richtlijnen in dit handboek sluiten zoveel mogelijk aan op de bepalingen van Titel 9 BW2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640). De in het handboek getelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie en aan de te leveren (financiële) gegevens.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn ten opzichte van 2015 onveranderd.

Belastingplicht

De onderneming is per 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Vooralsnog heeft de inspecteur nog geen definitief standpunt ingenomen omtrent het voeren van een fiscale boekhouding. Vooruitlopend hierop heeft de onderneming over 2016 de fiscale winst berekend in overeenstemming met de rekenregels welke door de inspectie met andere musea is overeengekomen. Resultaat hiervan is dat er naar verwachting geen vennootschapsbelasting over 2016 afgedragen hoeft te worden.

Begroting

Uitgangspunt van de begroting 2016 is de bij het Ministerie van OC&W ingediende meerjarenbegroting 2013-2016 voor de locaties Volkenkunde en Afrika Museum geweest. Verder is de begroting is gebaseerd op de geconsolideerde begroting 2016 van de drie locaties welke op 17 december 2015 is vastgesteld door de Raad van Toezicht van het NMVW.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Collectie

De collectie is niet gewaardeerd op de balans. De collectie is grotendeels eigendom van de Staat der Nederlanden. Een zeer gering deel van de collectie is eigendom van de Stichting Afrika Collecties. Deze stichting heeft de betreffende collectie in bruikleen aan het museum gegeven. Het museum draagt zorg voor het beheer van en onderzoek aan de totale collectie. Aankopen voor de collectie worden direct ten laste van de exploitatie verantwoord.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Personele lasten zijn verantwoord in overeenstemming met het normenkader van de Beleidsregels Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, en overige schulden. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: overige vorderingen, geldmiddelen, effecten en overige (financiële) verplichtingen. De stichting maakt alleen gebruik gemaakt van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts heeft de stichting geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd op de hierna beschreven manier bij vorderingen en schulden.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindering-verliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, alsmede vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De navolgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	Verbouwing / Tuin en Park	: 6,67%-20%
Machines en Installaties	Bedrijfsinstallaties	: 10%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Inventaris en inrichting	: 6,67%-33,33%
Andere vaste bedrijfsmiddelen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	: 6,67%-33,33%

De collecties en verzamelingen worden niet gewaardeerd aangezien deze geen eigendom zijn van de stichting.

Vorraad

Vorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Onderhanden activiteiten

Onder onderhanden activiteiten zijn de kosten van tentoonstellingen verantwoord die nog niet afgesloten zijn. Bij een verwacht negatief resultaat wordt, op het moment dat dit bekend is, een voorziening getroffen. Het bedrag van de voorziening wordt in mindering gebracht op het onderhanden werk.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen beurswaarde ultimo boekjaar.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

EIGEN VERMOGEN

Bestemmingsreserves

De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door de directie bepaald, en betreft geen verplichting, het bestuur kan deze beperking zelf opheffen.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemmingsfonds OCW

Conform het handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2014-2016 dient een deel van het resultaat te worden toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW. Het resultaat wordt verdeeld op basis van een verhouding tussen de eigen inkomsten en de structureel ontvangen subsidie voor exploitatiebijdragen.

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening garantieregeling

De voorziening is berekend conform de in de Museum cao vermelde maatregelen en criteria inzake flexibele pensioenregeling en VUT overgangsregeling, die van toepassing zijn op de medewerkers, die eveneens aan de in de cao vermelde richtlijnen voldoen.

Voorziening jubilea uitkering

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkansen en leeftijden.

LANGLOPENDE SCHULDEN

Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringsbijdragen ten behoeve van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze bijdragen vallen vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomst de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vast activa.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. De aflossingsverplichtingen voor het komende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Na de eerste waardering tegen reële waarde worden schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode.

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATSBEPALING

Opbrengstverantwoording

Subsidies en overige bijdragen

Projectsubsidies- en bijdragen worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de groep zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. De exploitatiesubsidie OCW ter compensatie van door de stichting gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de exploitatierekening opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Een eventueel overschot of tekort wordt via een door OCW voorgeschreven systematiek via resultaatbestemming ten gunste of ten laste van het bestemmingsfonds OCW gebracht. Na afloop van de cultuurperiode 2013-2016 beslist OCW of het bestemmingsfonds dient te worden terugbetaald danwel door de stichting mag worden ingezet ten behoeve de nieuwe cultuurperiode.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslag-vergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Pensioenen

De pensioenen zijn ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld. De door het fonds verzorgde pensioenregeling is een toegezegde pensioenregeling. De Stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies. De dekkingsgraad van het fonds bedraagt per 31 december 2016 90%.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Overige baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2016

(in euro's)

VASTE ACTIVA**I Materiële vaste activa**

	Verbouwing/ Tuin en Park	Bedrijfs- installaties	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 1 januari					
Aanschaffingswaarde	5.450.051	1.314.620	8.962.305	4.750.503	20.477.479
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-2.821.345</u>	<u>-1.279.807</u>	<u>-8.178.479</u>	<u>-2.945.222</u>	<u>-15.224.853</u>
Boekwaarde per 1 januari	<u>2.628.706</u>	<u>34.813</u>	<u>783.826</u>	<u>1.805.281</u>	<u>5.252.626</u>
Mutaties					
Investeringen	493.927	32.825	404.885	220.675	1.152.312
Desinvesteringen	-644	-	-	-	-644
Afschrijving desinvesteringen	644	-	-	-	644
Correctie oude jaren	-	-	-	60	60
Afschrijvingen	<u>-458.758</u>	<u>-12.752</u>	<u>-334.013</u>	<u>-501.027</u>	<u>-1.306.550</u>
	<u>35.170</u>	<u>20.073</u>	<u>70.872</u>	<u>280.292</u>	<u>-154.178</u>
Stand per 31 december					
Aanschaffingswaarde	5.943.334	1.347.445	9.367.190	4.971.178	21.629.147
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-3.279.459</u>	<u>-1.292.559</u>	<u>-8.511.492</u>	<u>-3.446.189</u>	<u>-16.530.699</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>2.663.875</u>	<u>54.886</u>	<u>854.698</u>	<u>1.524.989</u>	<u>5.098.448</u>

De verzekerde waarde bedraagt € 9.744.934.

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
--	-------------------	-------------------

VLOTTENDE ACTIVA

II Voorraden

Overige voorraden

Publicaties c.q. voorraad museumwinkel	<u>271.568</u>	<u>284.947</u>
	<u>271.568</u>	<u>284.947</u>

III Vorderingen

31-12-2016 31-12-2015

Debiteuren

Te ontvangen per 31 december	<u>124.058</u>	<u>202.534</u>
	<u>124.058</u>	<u>202.534</u>

In de vorderingen op handelsdebiteuren is een bedrag begrepen van € 0 (2015: € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Overige vorderingen en overlopende activa

Omzetbelasting	516.880	699.998
Te ontvangen bedragen	612.243	1.176.443
Te ontvangen rente	1.300	5.003
Voorschotten personeel	3.219	4.314
Vooruitbetaalde bedragen	723.955	662.039
Museumkaart	334.651	95.619
Diversen	<u>1.869</u>	<u>1.124</u>
	<u>2.194.117</u>	<u>2.644.540</u>
	<u>2.318.175</u>	<u>2.847.074</u>

In de overige vorderingen is begrepen een bedrag van € 0 (2015: € 0) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar .

IV Effecten

Effecten	<u>751.902</u>	<u>699.299</u>
----------	----------------	----------------

De effectenrekening is afkomstig uit de nalatenschap van Fritz Liefkes.

V Liquide middelen

Gelden onderweg	81.790	67.698
Kredietinstellingen	<u>5.341.981</u>	<u>5.768.992</u>
	<u>5.423.771</u>	<u>5.836.690</u>

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting. De onder de liquide middelen opgenomen deposito's betreffen uitsluitend deposito's die direct of vervroegd opvraagbaar zijn.

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserve

Het resultaat dat resteert na dotatie en onttrekking aan de bestemmingsfondsen en de vervangingsreserve bedrijfsinstallaties, ofwel het resultaat uit de reguliere exploitatie van het museum, bedraagt € -1.204.905. Het handboek verantwoording cultuursubsidies musea schrijft voor: "OCW-subsidie die nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit) dient opgenomen te worden in een bestemmingsfonds OCW."

Het resultaat na specifieke bestemming komt uit op een negatief resultaat. Dit is conform de interne financiële jaarplanning 2016. De resultaatsbestemming komt voor 26% ten laste van de algemene reserve en voor 74% ten laste van het Bestemmingsfonds OCW.

RESULTAATBESTEMMING:

Totaal Resultaat		-1.317.407	
Toevoeging BGL		-391.496	
Onttrekking reserve OCW huurverlaging		1.421.446	
Onttrekking bestemmingsfonds Liefkes		93.358	
Toevoeging vervangingsreserve installaties		-45.187	
Toevoeging bestemmingsfonds Kan Sioe Yao		-1.973	
Toevoeging bestemmingsreserve		-975.000	
Onttrekking Rita Bolland Fonds		11.354	
Resultaat na specifieke bestemming		-1.204.905	
Algemene reserve (26%)		-317.337	
Correctie resultaatverwerking 2013*		190.759	
Mutatie algemene reserve 2016		-126.578	
Bestemmingsfonds OCW (74%)		-887.568	
Correctie resultaatverwerking 2013*		-190.759	
Mutatie bestemmingsfonds OCW		-1.078.327	
	Exploitatie rekening		
Totale opbrengsten	4.132.111		
Overige subsidies/bijdragen	1.171.966		
Rente opbrengsten	9.680		
Eigen inkomsten	5.313.757		26%
Onderdeel overige subsidies	759.697		4%
OCW Onderdeel Tropenmuseum	5.500.000		
OCW Onderdeel huren	861.180		
OCW Onderdeel exploitatiebijdrage	7.741.277		
Bijdrage OCW	14.102.457		70%
Eigen inkomsten + Bijdrage OCW	20.175.911		100%

In 2013 is het gehele negatieve resultaat ad EUR 232.633 ten laste van de algemene reserve gebracht omdat er nog geen bestemmingsfonds 2013-2016 was gevormd. In de toelichting van jaarrekening 2013 is hierbij aangegeven dat bij omvang van het bestemmingsfonds 2013-2016 aan het einde van de cultuurperiode 2013-2016 dit negatieve resultaat alsnog in mindering op het bestemmingsfonds 2013-2016 wordt gebracht. Het negatieve resultaat 2013 is na rato verdeeld over het bestemmingsfonds OCW en de algemene reserve en in bovenstaande resultaatverdeling verwerkt.

VI Algemene reserve

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Het verloop was als volgt:		
Stand per 1 januari	2.707.823	2.407.320
Resultaatbestemming	<u>-126.578</u>	<u>300.503</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.581.245</u></u>	<u><u>2.707.823</u></u>

VII Bestemmingsreserves

	<u>31-12-2016</u>	<u>Resultaat Bestemming</u>	<u>31-12-2015</u>
Bestemmingsreserve revitalisering buitenmuseum	975.000	975.000	-
Bestemmingsreserve overig	<u>85.604</u>	<u>-</u>	<u>85.604</u>
	<u><u>1.060.604</u></u>	<u><u>975.000</u></u>	<u><u>85.604</u></u>

Bestemmingsreserve revitalisering buitenmuseum

Onderdeel van de subsidieaanvraag voor de periode 2013-2016 van het Afrika Museum was de revitalisering van het buitenmuseum. Mede als gevolg van de organisatorische ontwikkelingen in de afgelopen beleidsperiode, meer specifiek de gerealiseerde fusie, is aan dit plan nog geen uitvoering gegeven. Deze reserve is derhalve gevormd ter dekking van de uitgaven van dit plan.

Bestemmingsreserve overig

Deze reserve is gevormd ter dekking van uitgaven groot onderhoud aan gebouwen, terreinen en buiten museum van de locatie Berg en Dal.

VIII Bestemmingsfondsen

	<u>31-12-2016</u>	<u>Resultaat Bestemming</u>	<u>31-12-2015</u>
Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties	977.740	45.187	932.553
Bestemmingsfonds restant subsidie OCW tot 2012	-	-225.257	225.257
Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016	18.210	-853.070	871.280
Bestemmingsfonds huisvesting OCW	644.874	-1.421.446	2.066.320
Bestemmingsfonds Liefkes	971.884	-93.358	1.065.242
Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum	2.081.632	391.496	1.690.136
Bestemmingsfonds Tholenaar-van Raalte	151.819	-	151.819
Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao	14.029	1.973	12.056
Bestemmingsfonds Rita Bolland	<u>48.111</u>	<u>-11.354</u>	<u>59.465</u>
	<u><u>4.908.299</u></u>	<u><u>-2.165.829</u></u>	<u><u>7.074.128</u></u>

Vervangingsreserve Bedrijfsinstallaties

Dit fonds is gevormd uit de herwaardering van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties € 400.783 van de RGD/VRROM en een eenmalige storting € 277.000 van de RGD/VRROM betreffende vervangingsgelden. In de subsidie van het Ministerie van OCW is met ingang van 2005 structureel € 146.284 opgenomen als bijdrage voor kosten en vervanging van bedrijfsinstallaties. Deze subsidie wordt in het resultaat verantwoord. Uit deze bijdrage is de serviceverlening bedrijfsinstallaties betaald, evenals afschrijvingslasten bedrijfsinstallaties.

De boekwaarde van de om niet ingebrachte bedrijfsinstallaties is ultimo boekjaar nihil.

Bestemmingsfonds restant subsidie OCW tot en met 2012

Dit betreft een voormalige post T(echnische) V(ervangingsgelden), door OCW toegekend ter vervanging van bouwkundige of installatie gerelateerde zaken. De toegekende gelden worden niet altijd in het jaar van verstrekking besteed. De nog niet bestede gelden worden toegevoegd aan het Bestemmingsfonds OCW TV-gelden. Op verzoek van OCW is deze post hernoemd naar "restant subsidie OCW tot en met 2012".

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	225.257	225.257
Resultaatbestemming	<u>-225.257</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>225.257</u></u>

Bestemmingsfonds restant subsidie OCW vanaf 2013-2016

Dit betreft een reserve die door ons wordt aangehouden waarin we het niet bestede deel van de door OCW verstrekte subsidie over de periode 2013 tot en met 2016 reserveren.

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	871.280	504.089
Resultaatbestemming:		
- resultaatbestemming	<u>-853.070</u>	<u>367.191</u>
Stand per 31 december	<u><u>18.210</u></u>	<u><u>871.280</u></u>

Bestemmingsfonds huisvesting OCW

Conform de brief van OCW met kenmerk 564882 d.d. 21 november 2013 is het verschil tussen de definitieve huur 2016 en de door de RGD in 2013 in rekening gebrachte huur gereserveerd in een bestemmingsfonds. Ter voldoening van deze egalisatieschuld heeft OCW de instellingssubsidie in 2016 verlaagd met € 3.703.148.

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	2.066.320	429.148
-onttrekking	<u>-3.703.148</u>	<u>1.637.172</u>
Resultaatbestemming:		
-huurverlaging	<u>2.281.702</u>	<u>1.637.172</u>
Stand per 31 december	<u><u>644.874</u></u>	<u><u>2.066.320</u></u>

Bestemmingsfonds Liefkes

Het fonds is gevormd vanuit de nalatenschap van de heer Fritz Liefkens. De gelden zullen besteed worden in overstemming met de gemaakte afspraken met de executeur-testamentair van de nalatenschap.

Het verloop was als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	1.065.242	1.064.752
Stortingen	17.641	20.000
Beleggingsresultaat	53.902	45.216
Bestedingen	<u>-164.901</u>	<u>-64.726</u>
Stand per 31 december	<u>971.884</u>	<u>1.065.242</u>

Bestemmingsfonds masterplan Tropenmuseum

De bijdrage van de BankGiro Loterij mag worden gebruikt voor aankoop, restauratie en presentatie van de collectie. Het museum ontvangt een jaarlijkse uitkering van de BankGiro Loterij van € 500.000 alsmede afritten in het kader van lotverkopen. De bijdragen zullen worden aangewend voor bestedingen in het kader van het Masterplan.

Het verloop was als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	1.690.136	1.162.448
Bijdrage		
- ontvangen uitkeringen	568.327	554.351
Bestedingen		
- masterplan 1.0 en 2.0	<u>-177.131</u>	<u>-26.331</u>
Stand per 31 december	<u>2.081.632</u>	<u>1.690.136</u>

Het bestemmingsfonds per ultimo 2016 wordt gereserveerd voor bestedingen in het kader van de verbouwing van het Tropenmuseum (Masterplan Tropenmuseum).

De verdeling ten aanzien van het Masterplan is als volgt:	2016
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 1.0 (1 ^e fase)	865.495
Bestemmingsfonds t.b.v. dekking afschrijvingslasten Masterplan 2.0 (2e fase)	1.216.137
Stand per 31 december	<u>2.081.632</u>

De bestedingen voor het Masterplan 1.0 hebben grotendeels plaatsgevonden in 2015. Het project is afgerond in 2016. De bestedingen voor het Masterplan 2.0 zijn aangevangen in 2016 en lopen door tot en met 2018. Ook de bijdragen van de BGL in die jaren zullen voor het Masterplan worden aangewend, voorzover nodig.

Bestemmingsfonds Tholenaar- van Raalte

Het Tholenaar-van Raalte fonds is een legaat. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van beeldcultuur of fotografie.

Het verloop was als volgt:	2016	2015
Stand per 1 januari	151.819	159.319
Bestedingen	<u>-</u>	<u>-7.500</u>
Stand per 31 december	<u>151.819</u>	<u>151.819</u>

Bestemmingsfonds Kan Sioe Yao

Het Kan Sioe Yao fonds is een fonds op naam. De doelstelling van het fonds betreft het bijdragen aan het behoud van het nog in Nederland aanwezige erfgoed van Chinees-Indonesische Peranakans.

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	12.056	-
Bijdrage		
- ontvangen schenkingen	15.000	30.000
Bestedingen		
- bestedingen	<u>-13.027</u>	<u>-17.944</u>
Stand per 31 december	<u>14.029</u>	<u>12.056</u>

Bestemmingsfonds Rita Bolland

Het Rita Bolland Fonds is een legaat. Rita Bolland is een oud-conservator textiel van het Tropenmuseum. Het is bedoeld voor aankopen en onderzoek op het gebied van textiel.

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	59.465	59.465
Bestedingen	<u>-11.354</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>48.111</u>	<u>59.465</u>

AANKOOPFONDS**IX Aankoopfonds Collectie**

Dit fonds is gevormd uit een schade-uitkering door AON en de opbrengsten van een veiling van voorwerpen. Dit fonds wordt aangewend ter verbetering van de kwaliteit van de collectie.

Het verloop was als volgt:	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	172.948	74.806
Toevoeging	-	113.142
Bestedingen	<u>-</u>	<u>-15.000</u>
Stand per 31 december	<u>172.948</u>	<u>172.948</u>

VOORZIENINGEN

X Voorziening jubilea uitkeringen

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	59.313	61.337
Onttrekking regulier	-11.144	-11.398
Toevoeging	<u>11.685</u>	<u>9.374</u>
Stand per 31 december	<u><u>59.854</u></u>	<u><u>59.313</u></u>

De jubileumvoorziening heeft betrekking op uitkeringen aan medewerkers op basis van de duur van het dienstverband, en is grotendeels langlopend. Circa € 14.299 (2015: circa € 14.498) heeft een looptijd korter dan 1 jaar.

LANGLOPENDE SCHULDEN

XI Investeringssubsidie	<u>31-12-2016</u>	<u>Dotatie</u>	<u>Vrijval</u>	<u>31-12-2015</u>
Voor beeldentuin	6.958	-	17.042	24.000
Voor aanleg tuin	-	-	20.961	20.961
Voor beveiliging	-	-	8.136	8.136
Voor veiligheid	17.464	-	19.103	36.567
Voor keerlus	49.641	-	9.703	59.344
Voor inrichting tentoolzalen	118.210	-	78.810	197.020
Voor masterplan	303.000	-	33.000	336.000
Voor kinderruimte	109.000	-	29.000	138.000
Voor tentoonstelling	<u>140.000</u>	-	<u>104.000</u>	<u>244.000</u>
	<u><u>744.272</u></u>	<u>-</u>	<u><u>319.755</u></u>	<u><u>1.064.027</u></u>

De investeringsbijdragen zijn van diverse subsidieverstrekkingen tot aan 2015 ontvangen bijdragen ter dekking van afschrijvingslasten van grote investeringen. Het bedrag ad € 1.064.027 valt over een langere tijd vrij, in onderstaande tabel is de vrijval weergegeven.

Resterende schuld	744.272
< 1 jaar	227.525
Tussen 1 en 5 jaar	411.747
> 5 jaar	105.000

XII Langlopende schuld

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Stand per 1 januari	103.620	153.000
Aankoop collectie	<u>347.370</u>	-
	450.990	153.000
Aflossing	-94.958	-49.380
Kortlopend deel	<u>-92.058</u>	<u>-49.380</u>
Stand per 31 december	<u><u>263.974</u></u>	<u><u>54.240</u></u>

De toename van de langlopende schuld in 2016 betreft de aankopen van collectiestukken. De looptijd van de schuld is onderstaand weergegeven.

Resterende schuld	356.032
< 1 jaar	92.058
Tussen 1 en 5 jaar	184.321
> 5 jaar	79.653

KORTLOPENDE SCHULDEN
(ten hoogste een jaar)

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
XIII Crediteuren	<u>908.167</u>	<u>1.539.845</u>
XIV Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	259.939	259.256
Pensioenen	53.249	139.963
	<u>313.188</u>	<u>399.219</u>
	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
XV Overige schulden en overlopende passiva		
Reservering vakantiegeld- en dagen	533.094	566.048
Vooruit ontvangen bedragen	1.804.461	942.440
Nog te betalen bedragen	511.538	254.900
Overige schulden	2.220	101
	<u>2.851.313</u>	<u>1.763.489</u>

Onder de overlopende passiva is begrepen een bedrag van € 519.000 (2015: € 167.000) met een resterende looptijd langer dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verplichtingen

Huur

In 2017 wordt een huurovereenkomst aangegaan voor het museumgebouw te Leiden en de vier loodsen te 's-Gravenzande. De overeenkomst loopt tot 31 december 2021. In het kader van het nieuwe museumstelsel is het museum vanaf 1 januari 2017 verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van deze panden. Het museum neemt de diensten die voortvloeien uit de hieraan verbonden dienstverleningsovereenkomst af van het Rijksvastgoedbedrijf.

Tevens is er een huurovereenkomst met de Stichting Afrika Collecties, vertegenwoordiger van de Congregatie van de Heilige Geest welke de eigenaar is van de gebouwen die het Afrika Museum in gebruik heeft. Deze overeenkomst loopt tot en met 31 december 2017.

Voor het Tropenmuseum is een huurovereenkomst afgesloten met het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT). Deze overeenkomst loopt eveneens tot en met 31 december 2017. De totale huurprijs voor alle locaties bedraagt € 3.083.725 per jaar (begroting 2017). Voor de locatie Leiden wordt dit bedrag gedekt door de subsidie verstrekt door het Ministerie van OCW. In 2016 is de verleende huisvestingssubsidie hoger dan de te betalen huur. Het restantbedrag van de huisvestingssubsidie (voor 2015: € 2.281.702) wordt op aanwijzing van OCW bestemd.

Lease

Ultimo 2016 bestaat er een leaseverplichting van € 96.418 voor de periode 2017 t/m 2021, voor kopieer- en scanapparatuur. Van dit bedrag loopt € 26.860 binnen een jaar af, € 69.558 heeft een looptijd langer dan een jaar en vervalt binnen 4 jaar.

Bankkrediet en gestelde zekerheden

Door de ING Bank is per 1 mei 2001 een rekening-courant faciliteit ter beschikking gesteld van € 453.780. Per balansdatum wordt van deze faciliteit geen gebruik gemaakt. Als zekerheid voor zowel de lening als bovengenoemde kredietfaciliteit zijn de bedrijfsinventaris en alle vorderingen nu of in de toekomst aan de ING Bank verpand. Per 1 april 2017 wordt deze faciliteit beëindigd.

Rechten

Subsidie OCW Cultuurperiode 2017-2020

Door het Ministerie van OCW is in het kader van de Culturele basisinfrastructuur (BIS) voor de jaren 2017-2020 het volgende subsidiebedrag toegekend:

Subsidiebedrag (DCE/1056946) voor Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen

2017	€ 10.306.019
2018	€ 10.306.019
2017	€ 10.306.019
2020	<u>€ 10.306.019</u>
	€ 41.224.076

In het kader van de zorg voor het beheer en van museale cultuurgoederen op grond van de Erfgoedwet voor 2017 een bedrag toegekend van € 6.401.086.

Subsidie Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK)

Door het Amsterdams Fonds voor de Kunst is een subsidie toegekend van € 201.740 per jaar voor de periode 2017-2020 (totaal € 806.960). Deze subsidie is toegekend in het kader van het kunstenplan, meer specifiek ten behoeve van het Tropenmuseum junior.

Erfenis Fritz Liefkes

De in 2010 overleden Fritz Liefkes liet – op enkele kleinere legaten na – zijn gehele verzameling Indonesische kostbaarheden plus zijn gehele vermogen aan de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde na. Aan deze erfenis zijn de voorwaarden verbonden dat er binnen drie jaar een overzichtstentoonstelling wordt gehouden, er een fraaie catalogus van de collectie wordt gepubliceerd en dat het geld besteed wordt aan de versterking van de Indonesië collectie. Aan deze voorwaarden is inmiddels voldaan. De nalatenschap in natura en in contanten wordt tussen 2011 en 2015 door de executeur testamentair de heer Jan Veenendaal gefaseerd overgedragen. De collectie komt ter vrije beschikking van de Stichting Rijksmuseum voor Volkenkunde. Uiteindelijk zal de collectie Liefkes deels worden opgenomen in de rijkscollectie en deels worden verkocht. De besluitvorming daarover heeft nog niet plaats gevonden.

Toelichting op de categoriale exploitatierekening over 2016

(bedragen in Euro's)

BATEN

Opbrengsten	2016	Begroting	2015
<u>Directe opbrengsten</u>			
Publieksinkomsten			
Inkomsten uit entreegelden en (museum) kaarten	2.554.126		2.355.567
Inkomsten uit horeca-exploitatie	522.702		485.142
Verkoop artikelen	482.186		438.770
Fotowinkel	15.307		18.262
Educatieve activiteiten	256.333		173.535
	<u>3.830.654</u>	<u>3.227.900</u>	<u>3.471.276</u>
Overige inkomsten			
Consulting	53.342		44.826
Bruiklenen	28.925		44.942
Publicaties	-		-
	<u>82.267</u>	<u>55.100</u>	<u>89.768</u>
<u>Indirecte opbrengsten</u>			
Contributie VCM	-35.516		32.500
Ruimte en faciliteiten	13.261		20.789
Doorberekende kosten	241.445		155.947
Diversen	-		-
	<u>219.190</u>	<u>155.000</u>	<u>209.236</u>
Totaal Opbrengsten	<u>4.132.111</u>	<u>3.438.000</u>	<u>3.770.280</u>
Bijdragen	2016	Begroting	2015
<u>Structurele Subsidie OCW</u>			
De ontvangen subsidie is als volgt opgebouwd:			
Huurbijdrage RMV (DCE/1045544)	4.539.489		4.511.966
Verlaging instellingssubsidie (DCE/1045133)	-3.703.148		-
Huurbijdrage AM (DCE/1047104)	24.839		24.688
	<u>861.180</u>	<u>7.036.654</u>	<u>4.536.654</u>
Exploitatiebijdrage RMV (DCE/1045544)	6.130.145		6.041.146
Exploitatiebijdrage AM (DCE/1047104)	1.611.132		1.587.741
	<u>7.741.277</u>	<u>10.642.951</u>	<u>7.628.887</u>
Subsidie Ministerie OCW	<u>8.602.457</u>	<u>17.679.605</u>	<u>12.165.541</u>
DMO/Gemeente Amsterdam inzake TMJ			
Structurele subsidie gemeente	<u>199.790</u>	<u>199.790</u>	<u>199.790</u>

<u>Overige subsidies/ bijdragen</u>	<u>2016</u>	<u>Begroting</u>	<u>2015</u>
Subsidie uit publieke middelen			
Subsidie BuZa via KIT	-	-	5.500.000
Subsidie OCW inzake Tropenmuseum *	5.500.000	-	-
Vrijval investeringssubsidies	209.755	209.755	265.967
AFK MixMaxBrasil	-		50.000
BNG bijdrage Keti Kotie	6.000		15.000
Mondriaanfonds aankopen	21.475		177.178
Mondriaanfonds Diversity	72.300		42.261
Mondriaanfonds Erfgoed Bonaire's toekomst	3.919		56.895
Mondriaanfonds Sixties	-		35.000
Mondriaanfonds Boeddha	50.000		
Mondriaanfonds Pulieksmobiliteit	38.242		
Mondriaanfonds Zwart en Wit	20.000		
NWO museumbeurs	39.826		
UTSN Twinning	30.441		
University Coventry / EU-Riches	33.850		86.000
Overige	34.099	547.416	54.851
	<u>6.059.907</u>	<u>757.171</u>	<u>6.283.152</u>
Bijdragen uit private middelen			
Waarvan particulier			
schenking van Berkel	8.652		2.900
schenking van Eeuwijk	34.220		34.220
schenking van Zuijlen	7.760		7.760
schenking Duynstee	4.500		4.500
schenking Corbeij	18.125		
schenking Schefold	21.701		
schenking Hus van Ham	10.000		
Schenking Kan Sioe Yao	15.000		30.000
Liefkes erven	71.543		65.216
Overige	16.926		22.314
	<u>208.427</u>	<u>88.380</u>	<u>166.910</u>
Waarvan bedrijven			
ANWB	-		20.548
Aramco - bijdrage Hadj	-		19.504
Djoser	10.000		-
Kon. Mus. Midden Afrika – RIME	-		12.576
Koninklijke Bibliotheek – Metamorfoze	-49.064		70.393
Shell	30.000		70.000
Universiteit Leiden	21.488		-
Overige	17.749		21.978
	<u>30.173</u>	<u>126.500</u>	<u>214.999</u>

	2016	Begroting	2015
Waarvan private fondsen			
Fonds21, Zwart Wit	-		11.250
Prins Bernard Cultuurfonds, Oceanië	-		17.000
Prins Bernard Cultuurfonds, MixMaxBrasil	-		75.000
Prins Bernard Cultuurfonds, Geisha	-		27.000
Prins Bernard Cultuurfonds, Boedha	15.000		15.000
Prins Bernard Cultuurfonds, Esscher	-		25.000
Prins Bernard Cultuurfonds, Sixties	-		30.000
Turing Foundation, Geisha	-		7.000
Turing Foundation, Boeddha	50.000		-
Vrijval investeringsubsidies	110.000		79.000
VSBFonds, Boeddha	50.000		-
VSBFonds, Body Art	-		45.000
Zabawas , Carnaval	10.000		-
	<u>235.000</u>	<u>175.000</u>	<u>331.250</u>
Waarvan goede doelenloterijen			
BankGiro Loterij	568.627		554.351
BankGiro Loterij – Magazijnen van de Wereld	67.123		-
BankGiro Loterij - I like Volkenkunde	62.616		169.555
	<u>698.366</u>	<u>695.000</u>	<u>723.906</u>
Totaal bijdragen uit private middelen	<u>1.171.966</u>	<u>1.084.880</u>	<u>1.437.065</u>
	<u>7.431.663</u>	<u>2.041.841</u>	<u>7.920.007</u>
Totaal subsidies / Bijdragen	<u>16.034.120</u>	<u>19.721.446</u>	<u>20.085.548</u>
Specificatie vrijval			
Investeringsbijdrage herinrichting			-
Investeringsbijdrage beeldentuin	17.042		37.210
Investeringsbijdrage aanleg tuin	20.961		60.504
Investeringsbijdrage beveiliging	19.103		22.197
Investeringsbijdrage veiligheid	8.136		19.537
Investeringsbijdrage keerlus	9.703		9.709
Investeringsbijdrage inrichting toonzalen	78.810		78.810
Investeringsbijdrage inrichting masterplan	33.000		9.000
Investeringsbijdrage inrichting kinderruimte	29.000		4.000
Investeringsbijdrage inrichting tentoonstelling	104.000		104.000
	<u>319.755</u>	<u>319.755</u>	<u>344.967</u>

*Op 25 maart 2016 is door OCW (DCE/879128) een projectsubsidie voor 2016 van € 5.500.000 verleend op grond van artikel 3 uit de overeenkomst inzake overdracht, exploitatie, subsidiëring Tropenmuseum getekend op 4 december 2013. De totale directe lasten zonder toerekening van overhead bedroegen voor het Tropenmuseum € 7.063.482. Hiermee is voldaan aan de voorwaarde dat de subsidie voor de exploitatie van het Tropenmuseum is aangewend.

LASTEN	2016	Begroting	2015
<u>Salarislasten</u>			
Lonen en salarissen	5.774.001		5.688.188
Sociale lasten	887.103		897.578
Pensioenlasten	606.114		614.883
Diverse personeelskosten	144.151		173.464
	<u>7.411.369</u>	<u>7.557.335</u>	<u>7.374.113</u>

In 2016 waren er gemiddeld 121 FTE in dienst (2015: 124)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Nationaal Museum van Wereldculturen van toepassing zijnde regelgeving. Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Nationaal Museum van Wereldculturen is € 179.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	K.J. Schoonderwoed
Functie(s)	Algemeen directeur
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	-
Individueel WNT-maximum	179.000
Bezoldiging	
Beloning	145.389
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	12.953
Subtotaal	158.342
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	158.342
Motivering indien overschrijving	nvt

Gegevens 2015	
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0
Bezoldiging 2015	
Beloning	143.189
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	12.770
Totaal bezoldiging 2015	155.959
Individueel WNT-maximum 2018	178.000

Bezoldiging gewezen topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	W.C. Huivenaar	J. Sijmonsbergen
Functie(s)	Hoofd Bedrijfsvoering	Incubator
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	ja	ja
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	-	-
Individueel WNT-maximum	179.000	179.000
Bezoldiging		
Beloning	92.955	92.955
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	11.587	11.587
Subtotaal	104.542	104.542
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	104.542	104.542
Motivering indien overschrijving	nvt	nvt

Gegevens 2015	W.C. Huivenaar	J. Sijmonsbergen
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0
Bezoldiging 2015		
Beloning	91.487	91.487
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	11.293	11.293
Totaal bezoldiging 2015	102.780	102.780
Individueel WNT-maximum 2015	178.000	178.000

Toezichthoudende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	mr. R.F. van den Bergh	L.J. de Waal	Prof. Mr. Dr. C.J.J.M. Stolker
Functie(s)	Voorzitter RvT	Waarnemend voorzitter RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	26.850	17.900	17.900
Bezoldiging			
Beloning	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Subtotaal	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-
Motivering indien overschrijding:	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2015			
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015	-	-	-

<i>bedragen x € 1</i>	mr. Sj. A. Rullmann	Drs. C. van Rappard-Boon	mr. J. Lamens
Functie(s)	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	17.900	17.900	17.900
Bezoldiging			
Beloning	-	-	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Subtotaal	-	-	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	-	-	-
Motivering indien overschrijding:	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2015			
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015	-	-	-

<i>bedragen x € 1</i>	Mw. P.W. Kruseman
Functie(s)	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	17.900
Bezoldiging	
Beloning	-
Belastbare onkostenvergoedingen	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-
Subtotaal	-
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	-
Motivering indien overschrijding:	nvt
Gegevens 2015	
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015	-

	2016	Begroting	2015
<u>Afschrijvingen</u>	<u>1.306.550</u>	<u>1.251.384</u>	<u>1.093.135</u>
<u>Huur</u>			
Huurlasten	4.303.541		4.949.538
Servicevergoeding onderhoud bedrijfsinstallaties	<u>680.630</u>		<u>538.648</u>
	<u>4.984.171</u>	<u>5.019.764</u>	<u>5.488.187</u>
<u>Aankopen</u>	<u>543.175</u>	<u>40.000</u>	<u>240.298</u>
<u>Overige lasten</u>			
<u>Inhuur derden</u>			
Kosten uitzendkrachten	477.071		524.973
Kosten uitbesteed werk	<u>900.715</u>		<u>787.395</u>
Inhuur derden	<u>1.377.786</u>	-	<u>1.312.368</u>
<u>Overige huisvestingskosten</u>			
Energiekosten	440.520		402.038
Schoonmaakkosten	211.307		222.158
Kosten onderhoud gebouw	69.041		69.095
Kosten onderhoud tuin	32.783		26.860
Overige huisvestingskosten	<u>42.233</u>		<u>48.331</u>
Overige huisvestingskosten	<u>795.884</u>	-	<u>768.482</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Kantoorbehoeften	7.371		11.160
Portikosten	17.612		21.003
Kopieer- en papierkosten	41.058		37.537
Telefoonkosten	63.249		65.955
Internetkosten	28.794		65.727
Overige kosten	<u>21.043</u>		<u>16.867</u>
Kantoorkosten	<u>179.127</u>	-	<u>218.249</u>
<u>Publiciteitskosten</u>			
Reclamekosten	663.047		638.434
Drukwerk	<u>119.555</u>		<u>189.798</u>

Publiciteitskosten	782.602	-	828.233
	2016	Begroting	2015
Inkoopwaarde verkopen winkel en horeca	381.011	-	344.260
<u>Activiteitenkosten</u>			
Ontwerpkosten	429.304		498.827
Audiovisuele kosten	273.034		245.958
Reis- en verblijfkosten	201.788		148.838
Transportkosten	209.392		106.912
Kosten op en afbouw tentoonstellingen	847.618		692.425
Kosten conserveren en restaureren	61.134		101.614
Diverse aankopen	175.552		189.019
Fotokosten	77.457		59.055
Bruikleenkosten	84.846		91.013
Workshop en optredenskosten	180.254		181.467
Overige activiteitenkosten	155.354		60.291
Activiteitenkosten	2.695.733	-	2.375.419
<u>Organisatiekosten</u>			
Accountantskosten	113.400		97.955
Adviseurkosten	166.556		54.417
Kosten RvT	4.431		1.021
Administratiekosten	37.765		56.329
Assurantiekosten	59.350		82.237
Organisatiekosten	381.502	-	291.958
<u>Algemene kosten</u>			
Aanschaf en onderhoud kleine inventaris	50.940		36.407
Abonnementen en contributies	115.667		88.613
Representatiekosten	63.231		53.196
Congreskosten	21.335		10.508
Donaties en sponsoring	9.850		-497
Overige algemene kosten	394.105	-	370.763
Algemene kosten	655.128	-	558.991
Totale overige lasten	7.248.773	7.169.127	6.697.960

Toelichting op de functionele exploitatierekening over 2016

Het toerekenen van de baten en lasten aan de afdelingen (welke zijn onderverdeeld naar museale functies) is gedaan op basis van verdeelsleutels. Bij de uitkomsten is gebruik gemaakt van beschikbare, en ook voor het huidige boekjaar toepasbare, verdeelsleutels. Voor een deel van de lasten ligt voor de hand onder welke functie zij vallen en is dit direct gerelateerd aan de afdeling die de kosten maakt. Bij andere kostensoorten worden verdeelsleutels gehanteerd, die hieronder zullen worden toegelicht. Het Nationale Museum van Wereldculturen hanteert voor de drie locaties eenzelfde methodiek van toerekening.

De ontwikkelingen in de nieuwe organisatie geven aanleiding tot het evalueren van de toegepaste methodiek van toerekening, voor de subsidieaanvraag 2017-2020 is deze methodiek reeds ontwikkeld. Voor de categoriale en functionele exploitatierekening 2016 is de systematiek vanuit de jaarrekening 2015 nog toegepast.

Algemeen

Bij de Publieksfunctie is een onderverdeling gemaakt tussen de vaste en tijdelijke presentatie van 80% respectievelijk 20%. Een analyse van de bezoekerscijfers van 2016 levert eenzelfde verhouding op.

Opbrengsten

De opbrengsten uit entreegelden en museumkaart bezoek, rondleidingen e.d. en uit verkopen van de winkel zijn onder publieksfunctie voor 20% toegekend aan de tijdelijke presentatie en voor 80% aan de vaste presentatie.

De opbrengsten van bruiklenen en verkopen van fotomateriaal zijn opgenomen onder de collectiefunctie.

De opbrengsten van publicaties zijn opgenomen onder de wetenschapsfunctie.

De opbrengsten uit verhuur en de indirecte opbrengsten zijn toegerekend aan het algemeen beheer.

Subsidie OCW

De onderverdeling van huur is gedaan op basis van een door de verhuurder verstrekt overzicht op basis van functies gebouwen en m². De percentages van de huurlasten zijn gelijk zoals vermeld onder ontvangen subsidie voor huren.

Het onderdeel exploitatiebijdrage van de subsidie van het Ministerie van OCW is grotendeels verdeeld als in de laatste door de Raad van Toezicht goedgekeurde geconsolideerde jaarbegroting 2016 van het NMVW.

Overige subsidies/bijdragen

Bijdragen zijn over het algemeen toegekend met een specifiek doel. Deze bijdragen zijn opgenomen onder de functie waar ook de lasten zijn opgenomen, op welke de bijdragen betrekking hebben.

Salarislasten

De medewerkers zijn direct toewijsbaar aan de functies. De overige salariskosten zijn over het algemeen toegerekend aan het algemeen beheer, tenzij er een duidelijke relatie met een andere functie is te onderscheiden.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten van de museale inrichting (deel inventaris en inrichting) zijn voor 80% toegerekend aan de vaste presentatie en voor 20% aan de tijdelijke presentatie.

De afschrijvingslasten op het depot zijn verantwoord onder de collectiefunctie.

De overige afschrijvingslasten zijn verantwoord onder het algemeen beheer.

Huur

De onderverdeling van huur is gedaan op basis van een door de verhuurder verstrekt overzicht op basis van functies gebouwen en m². De percentages van de huurlasten zijn gelijk zoals vermeld onder ontvangen subsidie voor huren.

Aankopen

De aankopen worden in zijn geheel toegerekend aan de verwerving & afstoten van de Collectiefunctie.

Overige lasten

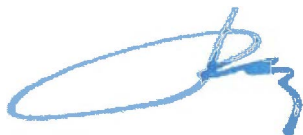
De overige lasten worden toegerekend aan het algemeen beheer met uitzondering van direct toewijsbare overige lasten.

Toerekening saldo algemeen beheer

Het saldo van het algemeen beheer is toegerekend aan de diverse functies op basis van de totale⁴⁹ van 55 verantwoorde lasten van de functies.

Leiden, 28 maart 2017

De Directie:

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, sweeping loop followed by a few smaller strokes.

K.J. Schoonderwoerd

De Raad van Toezicht:

A handwritten signature in blue ink, featuring a large, stylized 'R' and 'B' with a long, thin vertical stroke extending upwards from the top of the signature.

R. van den Bergh
Voorzitter

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen

Verklaring over de in de verantwoording 2016 opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen (hierna 'de Stichting') te Leiden (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de subsidiebeschikking en het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de exploitatierekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 en de Regeling Controleprotocol WNT 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Nationaal Museum van Wereldculturen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in de verantwoording 2016 opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de verantwoording 2016 andere informatie, die bestaat uit:

het bestuursverslag;

verslag van Raad van Toezicht;

Activiteit en bereik;

de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

alle informatie bevat die op grond van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie in overeenstemming met het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016 en de bepalingen bij en krachtens de WNT. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol Cultuursubsidies Instellingen 2013-2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt

is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 30 maart 2017

KPMG Accountants N.V.

W.A. Touw RA

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen inzake resultaatbestemming opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.